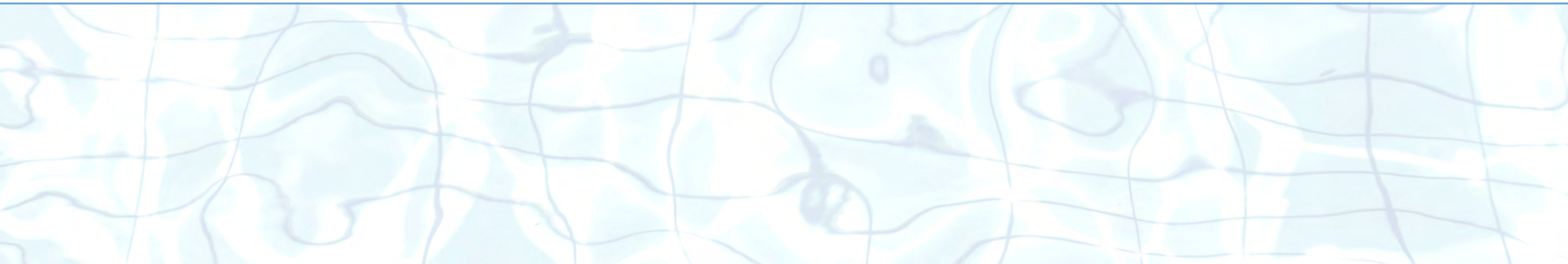

Ευεξία

η σωματική εμπειρία του χώρου και του υδάτινου στοιχείου
μέσα από αφηγηματικές πορείες

-

εγκαταστάσεις λουτρών και χώρων φιλοξενίας στα Καμένα Βούρλα

Ευεξία_η σωματική εμπειρία του χώρου και του υδάτινου στοιχείου
μέσα από αφηγηματικές πορείες
εγκαταστάσεις λουτρών και χώρων φιλοξενίας στα Καμένα Βούρλα
Νεφέλη Γεωργαντζή_Λουκία Μαυροειδή

Επιβλέπων: Κωστής Πανηγύρης

Στην περιοχή των Καμένων Βούρλων, γνωστή για τις θερμές πηγές της και τις ευεργετικές τους ιδιότητες, μέσα σ' έναν προστατευμένο χώρο, προσδοκούμε να στήσουμε την βάση για την παραγωγή καταστάσεων χαλάρωσης και ανανέωσης, λαμβάνοντας υπόψιν σύγχρονες ανάγκες, υπάρχον απόθεμα, διαθέσιμο προϊόν, ταυτότητα τοποθεσίας και την ανάγκη αναθεώρησης του ελληνικού τουριστικού προϊόντος.

Η αρχιτεκτονική σχετίζεται με το γυμνό σώμα, τη σκιά και το φως. Το σώμα σ' έναν οριοθετημένο και σαφώς ορισμένο λαβύρινθο αφήνεται να περιπλανηθεί-περπατάει, στέκεται, κάθεται, βρέχεται, κολυμπάει. Ο χώρος προκύπτει από την ερμηνεία ενός προγράμματος, το "πρόγραμμα ευεξίας", το οποίο καθορίζει τι πρέπει να κάνει το σώμα μέσα στο χώρο και σχετίζεται με τις διάφορες ανάγκες του όταν γίνεται αθλητική ή θεραπευτική άσκηση. Η σειρά του προγράμματος, συγκεκριμένη και απόλυτη, θα παράξει τα κάθετα και οριζόντια στοιχεία, τα κενά, τα πλήρη, την προοπτική και τελικά την αίσθηση που έχει ο κάθε χώρος, σε μια προσπάθεια μετατροπής του λεκτικού σε αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο.

Το είδος του χώρου που δημιουργείται είναι μια εμπειρία εσωτερικού, ένας περισσότερο απτικός χώρος. Πέρα από το τοπίο της σύνθεσης, το οριζόντιο γύρω τοπίο είναι αντίστοιχα ένα ομοιογενές τοπίο, όπου δεν εξέχουν περίοπτα αντικείμενα αλλά συνεχή όρια, φυσικά και τεχνητά, δημιουργούν χώρους. Οι χώροι κλειστοί και υπαίθριοι αποτελούν ένα συνεχές "χαλί". Η συνοχή και η οργάνωση τους προκύπτει από την εμπειρία, την σωματική εμπειρία του χώρου και του υδάτινου στοιχείου αρθρωμένων πάνω σε αφηγηματικές πορείες. Η κάτοψη είναι μια συνεχής πλοκή τοίχων που ορίζουν χώρους. Κάποιοι απ' αυτούς είναι στεγασμένοι ή κλειστοί, άλλοι είναι υπαίθριοι. Οι πλάκες, όπως αντίστοιχα και οι τοίχοι, "χύνονται" στον χώρο δημιουργώντας μεγαλύτερες ενότητες και τονίζουν την απτική -αφηγηματική υπόσταση της σύνθεσης. Δεν υπάρχει ένα κτίριο, αλλά αρχιτεκτονικά στοιχεία που συνεργάζονται και συνδέονται παράγοντας χώρους.

Το συγκρότημα αποτελείται από τρεις χωρικές καταστάσεις- κλειστό, στεγασμένο, υπαίθριο καθώς και πέντε αρχιτεκτονικά στοιχεία- τοιχίο, κολώνα, γυαλί, πλάκα και νερό. Τα στοιχεία αυτά απλώνονται και δημιουργούν τις παραπάνω χωρικές καταστάσεις με βάση το πρόγραμμα ευεξίας.

Εικονολόγιο. Για την σαφέστερη κατανόηση της αίσθησης του χώρου, παράχθηκε ένα εικονολόγιο το οποίο αποτελείται από μια σειρά εικόνων που ανταποκρίνονται σε στιγμιότυπα καταστάσεων μέσα στο κτίριο. Η σειρά που ακολουθούν διαγράφει μια πορεία στην κάτοψη, από την κεντρική είσοδο, στα λουτρά και στα διαμερίσματα. Οι εικόνες αποτελούν ένα είδος ψηφιακού κολλάζ. Δεν στοχεύουν στην τρισδιάστατη, φωτορεαλιστική απεικόνιση του συγκροτήματος, αλλά στην αποτύπωση της συναισθηματικής κατάστασης ή διάθεσης του επισκέπτη στο κάθε σημείο. Για αυτό τον λόγο η τρίτη διάσταση είναι κάπως "αφελής" ή μερικώς υπαρκτή, ο χώρος είναι περισσότερο επίπεδος. Τα υλικά (πέτρα, κουρασάνι, γυαλί, νερό), το φως, η προοπτική και το σώμα συνθέτουν μια συναισθηματική πορεία.

Wellness_physical experience of water and space through
narrative paths
spa center and guest houses in Kamena Vourla

Nefeli Georgantzi_Loukia Mavroeidi

Supervisor: Kostis Panigiris

In the district of Kamena Vourla, known for its hot springs and their beneficial qualities, our proposal attempts to set up the scenery of a relaxing experience. Taking into consideration the current human needs, the existing stock or public treasury and the location's identity, we try to revise the issue of tourism in Greece.

The architecture formed is related to the naked body, the shade and light. The body is allowed to wander in a delimited and clearly defined labyrinth, where it is free to walk, stand, sit, get wet, swim etc. The space results from the interpretation of a program, called *"the wellness program"*, which dictates the state of the body inside the site and is associated with various human needs depending on athletic or therapeutic exercise. The order of the wellness program is specific and absolute and is the key element which produces the vertical and horizontal spacial elements, positive and negative spaces, perspectives and finally the sensation of each area.

The type of space created is an inner experience, a more tactile space. Across the landscape of the composition, the surrounding area is respectively a homogeneous area, where no prominent objects protrude but continuous boundaries- natural or artificial, create spaces. The enclosed spaces form a continuous "carpet". The coherence and organization shows the physical experience of space and water hinged on narrative paths. The plan is an ongoing plot of walls that define spaces. Some of them are roofed or closed, others are open-aired. The slabs and respectively the walls "effuse" in the area, creating larger units and emphasizing the tactile narrative characteristics of the composition. No building exists, only combined architectural elements that form spaces.

The complex consists of three spatial qualities- covered space, indoor and outdoor spaces and five architectural elements; wall, column, glass, slab and water. These elements spread out and create these spatial situations based on the wellness program.

For a clearer understanding of the sense of each space, we have produced a series of images that correspond to snapshots of the wellness path through the buildings, starting from the main entrance, continuing to the spa and concluding at the apartments. The images do not aim to display photorealistic, three-dimensional representation of the buildings but to capture the emotional state or mood of the visitor at each point. For this reason, the third dimension is somehow "naive" or partially real. The space is mostly flat. Materials (stone, kourasanit, glass, and water), light, perspectives and human body compose an emotional path.

Εικόνα 1
Άγιος Ιωάννης, Πήλιο, Μαγνησία
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
των
Νεφέλη Γεωργαντζή & Λουκία Μαυροειδή

Επιβλέπων Καθηγητής
Κωστής Πανηγύρης

Ιούνιος 2016

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

Εικόνα 2
COSTA KALI, ΑΦΗΡΟΣΣΟΣ
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

1. Τουρισμός	8
Σύγχρονος Τουρισμός στον Ελλαδικό χώρο	10
Ιαματικές Πηγές.....	13
2. Σύντομη ιστορία του σπα	18
Μεσοποταμία-Mohenjo Daro-Κέλτικες φυλές.....	20
Αρχαίοι Έλληνες.....	21
Ρωμαίοι.....	22
Μεσαίωνα.....	23
Βυζάντιο.....	24
Μουσουλμανικός κόσμος.....	25
Ιαπωνία.....	26
20ος αιώνας.....	27
3. Ιαματικός-Ηδονιστικός τουρισμός.....	28
4. Πρόταση.....	36
Επιλογή τοποθεσίας	40
Σχεδιασμός.....	50
Εικονολόγιο.....	52
Πρόγραμμα Ευεξίας.....	53
Κτιριολογικό Πρόγραμμα.....	72
Διαγράμματα.....	74
Σχέδια.....	78
Κάτοψη ισογείου.....	78
Κάτοψη ορόφου.....	80
Κάτοψη δώματος.....	82
Κάτοψη υπογείου.....	84
Τομές.....	85
Τυπολογίες δωματίων.....	88
Λεπτομέρειες κατασκευής.....	91
Φωτορεαλιστικές Απεικονίσεις.....	94
Βιβλιογραφία.....	102

Εικόνα 3
Αρχαία Επίδαυρος
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

*" [...] I caught the old and the new Greece in their soft translucence and thus they remain in my memory.
I realized at that moment that there is no old or new, only Greece, a world conceived and created in perpetuity."
The Colossus of Maroussi, Henry Miller*

Σύγχρονος τουρισμός στον Ελλαδικό χώρο

Τοπίο και ιστορία αποτέλεσαν την βάση για την είσοδο της Ελλάδας σ' έναν νέο τομέα οικονομικής δραστηριότητας που ξεκίνησε την μεταπολεμική περίοδο εκμοντερνισμού της χώρας: τον τουρισμό, μια παγκόσμια βιομηχανία στην οποία η Ελλάδα παίζει σημαντικό ρόλο. Ο τουρισμός είναι μια κατεξοχήν εξωστρεφής δραστηριότητα που προϋποθέτει συνεχή επικοινωνία με τον άλλο. Είναι το όχημα "διαρκούς εκμοντερνισμού της χώρας". Ο ελληνικός τουρισμός έχει καθιερωθεί μέσω ενός τρίπτυχου-φυσική ομορφιά, ιστορία και πολιτισμός.

Αρχιτεκτονική και τουρισμός αποτελούν στοιχεία αλληλένδετα. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα ανά τον κόσμο όπου η αρχιτεκτονική ενός τόπου αποτελεί πόλο έλξης τουριστών. Πολλές περιοχές διακρίνονται για την αρχιτεκτονική του τοπίου τους. Την αρχιτεκτονική με την πιο ποιητική - χωροταξική της διάσταση όπου αρχιτεκτονική είναι οτιδήποτε συμμετέχει στην σύνθεση του χώρου από το έδαφος και τον ουρανό μέχρι τον άνθρωπο τον ίδιο. Δεν είναι απλά ένα κτίριο, μια εγκατάσταση ή μια κατασκευή, είναι ο ίδιος ο τόπος με την μορφή και τα κομμάτια του, η ταυτότητα μιας περιοχής που συντίθεται από το κλίμα, την γη, το υδάτινο στοιχείο, τον αέρα, τα κτίρια, τα σκουπίδια, τους κατοίκους, τους επισκέπτες.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό τμήμα της οικονομίας της χώρας μας. Το 2014 η άμεση συμβολή του τουρισμού στο εγχώριο ΑΕΠ ανερχόταν σε 17 δις. ευρώ, περίπου δηλαδή 9,5 % του ΑΕΠ, με τη συνολική συμμετοχή του να κυμαίνεται μεταξύ 37 και 45 δις. ευρώ (20% έως και 25% του ΑΕΠ), επιβεβαιώνοντας τον χαρακτηρισμό του τομέα ως «βαριά βιομηχανία» της χώρας. Έχει δοθεί μεγάλη έμφαση και έχουν δαπανηθεί χρήματα τόσο από το δημόσιο τομέα με έργα υποδομής, δρόμους, αναπλάσεις, αλλά και από τον ιδιωτικό τομέα με μαρίνες, αεροδρόμια, τουριστικά καταλύματα. Οι τουριστικοί προορισμοί συνεχώς αυξάνονται, ο ανταγωνισμός είναι μεγάλος και πρόκειται να ενταθεί με την εμφάνιση νέων ελκυστικών προορισμών. Σε συνδυασμό με την παρατεταμένη οικονομική κρίση θέτονται τα ερωτήματα πώς μπορούμε να βελτιώσουμε τις τουριστικές υποδομές που έχουμε ήδη δημιουργήσει όλα αυτά τα χρόνια, και ταυτόχρονα πώς μπορούμε να βελτιώσουμε τις πόλεις ή το περιβάλλον προς όφελος και των μόνιμων κατοίκων. Απαραίτητη είναι η δημιουργία μιας στρατηγικής για την ανάδειξη της χώρας μέσω της αρχιτεκτονικής. Στόχος της στρατηγικής θα είναι ο ποιοτικός τουρισμός που θα ενσωματώνει και θα βασίζεται στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον όπου γίνεται ανάδειξη της ταυτότητας του τόπου, τίθενται οι προϋποθέσεις για αστική αναγέννηση και επιτυγχάνεται η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της χώρας μας.

Προβλήματα που αντιμετωπίζει η τουριστική ανάπτυξη είναι η μειωμένη ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος εξαιτίας της μονοδιάστατης ανάπτυξης "ήλιου και θάλασσας", μη αναβάθμιση υπηρεσιών και εγκαταστάσεων, υπερ-συγκέντρωση της τουριστικής ανάπτυξης σε ορισμένες παραλιακές περιοχές και νησιά που δημιουργούν οικοδομική, λειτουργική και περιβαλλοντική επιβάρυνση, απουσία μέτρων και κινήτρων για εμπλουτισμό της προσφοράς με νέες εναλλακτικές και εξειδικευμένες μορφές προϊόντος, εποχικότητα, απουσία τουριστικών μονάδων αστικού τύπου υψηλών προδιαγραφών στα κέντρα των πόλεων.

Σε πολλά τουριστικά μέρη δεν υπάρχει ουσιαστική αλληλεπίδραση μεταξύ τουριστών και κατοίκων ή σε άλλες περιπτώσεις, περιοχές έχουν μετατραπεί σε «γκέτο» τουριστικής δραστηριότητας όπου κυριαρχούν συγκεκριμένες

Εικόνα 4
Παραλία Φαλάσσαρβα
Φωτογραφία:
Λουκία Μαυροειδή

εθνικότητες (ακόμη και οι μόνιμοι κάτοικοι της περιοχής), και τα πάντα είναι προσαρμοσμένα προϊόντα προς πώληση. Δημιουργείται μια εικόνα εμπορικής αηδίας με μηδενικό χαρακτήρα ή ταυτότητα, καμιά αλληλεπίδραση με το περιβάλλον. Άλλο πρόβλημα είναι η ανάπτυξη μιας αντικοινωνικότητας που επαυξάνεται με τα λεγόμενα all inclusive ξενοδοχεία με τους τουρίστες να εισέρχονται σ' ένα τουριστικό συγκρότημα μη έχοντας την διάθεση να εξέλθουν απ' αυτό. Η ιδέα του να ταξιδέψω σ' ένα νέο τόπο για να τον γνωρίσω χάνει την ουσία της και αντικαθίσταται από τον περιορισμό και την απομονωμένη απόλαυση ανέσεων και καιρικών συνθηκών καθιστώντας τον τουρίστα αντικείμενο περιποίησης.

Τα τελευταία χρόνια στην Ευρώπη παρατηρείται μια σταδιακή μετατροπή των προτιμήσεων των τουριστών και αντίστοιχα στην προσφορά τουριστικών υπηρεσιών προς πιο ειδικές και ανεξάρτητες μορφές προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του κάθε τουρίστα, για περιπλάνηση στην φύση, αναζήτηση πολιτιστικών δραστηριοτήτων, έντονη άσκηση, αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων ζωής. Οι νέες τάσεις φανερώνουν μια στροφή από τον μαζικό και παθητικό τουρισμό, σε τουρισμό συμμετοχικό, επιλεκτικό με σεβασμό στο τοπικό πολιτισμό και περιβάλλον. Η αρχιτεκτονική παίζει σημαντικό ρόλο επειδή δρα σε πολλά επίπεδα, έχει ρόλο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, αισθητικό.

Είναι αναγκαία η διαμόρφωση μιας ουσιαστικής σχέσης του τουρίστα με τον τόπο, με διαδικασίες μέσα από τις οποίες συμμετέχει στις τοπικές συνήθειες και δραστηριότητες, ώστε να βιώσει τον τόπο και την εμπειρία.

Εικόνα 5

Ακτή Πίσω Αλυκή, Πάρος
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

Ο χαρακτήρας του κάθε προορισμού να αναδειχθεί και να αποτελέσει την ταυτότητά του και την αξία του ως προορισμό. Στην Ελλάδα, η τουριστική ανάπτυξη καταβροχθίζει συνεχώς τη γη. Όλοι θέλουν να κολυμπήσουν στην θάλασσα και να μαυρίσουν στον ήλιο. Ξενοδοχεία κατασκευάζονται σε περιοχές παρθένες, κι απ' τα μπαλκόνια οι τουρίστες καταναλώνουν ακατάπαυστα την "θέα". Κάθε τόπος έχει τα χαρακτηριστικά του κι ο τουρίστας, ταξιδιώτης ή περιπλανητής πρέπει να αφήσει τον εαυτό του ελεύθερο να ενσωματωθεί και να γνωριστεί με τον τόπο και τον άνθρωπο, και να του προσφερθεί, όχι το γενικώς επιθυμητό, μα το διαθέσιμο, το ντόπιο. Σιγά σιγά έτσι κάθε προορισμός ανεξαρτητοποιείται και αναδεικνύει τα χαρακτηριστικά του. Επιδιώκοντας να δώσουμε μια νέα δυναμική στο τουριστικό μας προϊόν αναβαθμίζουμε το επίπεδο υποδομών εισάγοντας νέα στοιχεία. Αναζητούμε την αρχιτεκτονική που θα συνθέτει αλλά και θα αναδεικνύει κατάλληλα την μοναδικότητα του τόπου (του εκάστοτε τόπου), στοιχείο απαραίτητο για την δημιουργία διακριτής ταυτότητας.

Ιαματικές πηγές

Ιαματικές πηγές ονομάζονται οι πηγές τα νερά των οποίων έχουν θεραπευτικές ιδιότητες. Τα ιαματικά νερά πηγάζουν μέσα από πετρώματα και κατά τη διαδρομή τους μέχρι την επιφάνεια της Γης, αποκτούν τα μεταλλικά συστατικά τους στα οποία οφείλεται και η θεραπευτική τους δράση. Ανάλογα με τη σύνθεση των μεταλλικών νερών τους, οι ιαματικές πηγές μπορούν να ορισθούν ως σιδηρούχες, θειούχες, ραδιενεργές κλπ. Η θεραπευτική τους δράση είναι τριπλής φύσεως: μηχανική, θερμική και χημική. Η μηχανική δράση οφείλεται κυρίως στην άνωση και στην υδροστατική πίεση. Η θερμική δράση οφείλεται στη διαφορά θερμοκρασίας μεταξύ νερού και ανθρώπινου σώματος. Η χημική δράση οφείλεται στην επαφή του δέρματος με τα μεταλλικά στοιχεία του νερού καθώς και στην διείσδυσή τους σε αυτό.

Ανάλογα με το είδος της υδροθεραπείας, έχουμε την εσωτερική υδροθεραπεία, όταν τα ιαματικά νερά χρησιμοποιούνται για πόση (ποσιθεραπεία) και την εξωτερική υδροθεραπεία, όταν τα ιαματικά νερά χρησιμοποιούνται για λουτρό (λουτροθεραπεία). Κάποιες από τις ασθένειες στις οποίες υπάρχει θετική επίδραση των ιαματικών πηγών είναι διάφορες δερματικές παθήσεις, αρτηριακή υπέρταση, αναπνευστικές παθήσεις, ρευματικές παθήσεις κλπ.

Ο Ελλαδικός χώρος είναι πλούσιος σε ιαματικές πηγές με νερά που έχουν ποικίλη φυσικοχημική σύσταση και ενδείκνυνται για εφαρμογή στη σύγχρονη φυσική υδροθεραπεία. Το νερό αναβλύζει από 752 διαφορετικά γεωγραφικά σημεία τα οποία κατανέμονται ως εξής : Στερεά Ελλάδα 156 πηγές, Θεσσαλία 57 πηγές, Ήπειρος 56 πηγές, Μακεδονία 115 πηγές, Θράκη 25 πηγές, Πελοπόννησος 114 πηγές, Εύβοια 23 πηγές, Ιόνια νησιά 34 πηγές, Κυκλάδες 30 πηγές, Κρήτη 100 πηγές, λοιπά νησιά Αιγαίου 42 πηγές. Οι πιο φημισμένες από αυτές για τις θεραπευτικές τους ιδιότητες είναι οι ιαματικές πηγές των Καμμένων Βούρλων, της Αιδηψού, των Θερμοπυλών, της Βουλιαγμένης και της Ικαρίας, λόγω της ραδιενεργού σύνθεσης των νερών τους.

Από το σύνολο των πηγών οι 180 χρησιμοποιούνται σήμερα για λουτροθεραπεία και ποσιθεραπεία. Η γεωγραφική τους

κατανομή συνδέεται στενά με τη μορφολογία του εδάφους, την υδρογεωλογία και ειδικότερα την ύπαρξη τεκτονικών ρηγάτων και ηφαιστειών. Επίσης, έχουμε θαλασσινό νερό εξαιρετικής ποιότητας, που λόγω της περιεκτικότητας του σε ιχνοστοιχεία, θερμαινόμενο σε ειδικές εγκαταστάσεις στα κέντρα θαλασσοθεραπείας, αποκτά ιδιότητες θερμομεταλλικού ιαματικού νερού. Στις περισσότερες ιαματικές πηγές που λειτουργούν στην Ελλάδα συναντάται κυρίως η μορφή της θεραπείας και όχι η προσφορά υπηρεσιών που έχουν σχέση με την αναζωογόνηση του οργανισμού. Σήμερα σε αρκετές ιαματικές πηγές έχουν δημιουργηθεί σύγχρονα κέντρα ιαματικής υδροθεραπείας spa wellness, τα οποία διαθέτουν κατάλληλες εγκαταστάσεις και σύγχρονο εξοπλισμό. Οι μικρές πηγές χρησιμοποιούνται περισσότερο από τον τοπικό πληθυσμό και λιγότερο από τον πληθυσμό της υπόλοιπης χώρας γιατί απαιτούν μικρότερη μετακίνηση των ατόμων ενώ τις μεγάλες λουτροπόλεις τις επισκέπτονται συνήθως άτομα από άλλα μέρη της Ελλάδας και του εξωτερικού που συνδυάζουν την υδροθεραπεία με τις καλοκαιρινές διακοπές τους. Όσον αφορά την ηλικία και το φύλο των λουόμενων παρατηρείται ότι συνήθως είναι άτομα της τρίτης ηλικίας και οι γυναίκες αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό (περίπου το 60-65%). Ο αριθμός ατόμων που χρησιμοποιεί τις ιαματικές πηγές αναλογεί στο 1,4% (1993) του ελληνικού πληθυσμού, ενώ το ποσοστό αυτό ήταν μεγαλύτερο, γύρω στο 1,7% κατά τα έτη 1961 και 1971. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία τάση επίσκεψης λουτρών και spa από νεότερες ηλικίες, δηλαδή 25-40, αλλά πάλι υπερिशχύουν οι γυναίκες.

Εικόνα 6
Άγιος Ιωάννης, Πήλιο, Μαγνησία
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

Εικόνα 7
Παραλία Φάραγγα, Πάρος
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροσιδή

Εικόνα 8

Roman Baths, έργο του Giovanni Paolo Pannini

Πηγή: <http://www.myartprints.co.uk/a/pannini-giovanni-paolo/gppanniniromanbaths-2.html>

*“Περπατώντας στα λουτρά, συχνά μοιάζει σαν να είσαι σ’ έναν άλλο κόσμο,
τα λουτρά είναι μια έμπνευση, ένα σιντριβάνι εικόνων”*
(για τα Therme Vals του Zumthor)

Μεσοποταμία-Mohenjo Daro-Κέλτικες φυλές

Εικόνα 9

Το μπάνιο που ανακαλύφθηκε στον οικισμό του Mohenjo-Daro, στο σημερινό Πακιστάν.

Πηγή: <https://en.wikipedia.org/wiki/File:Mohenjo-daro.jpg>

Εικόνα 10 (δεξιά)

"Μια αγαπημένη συνήθεια",

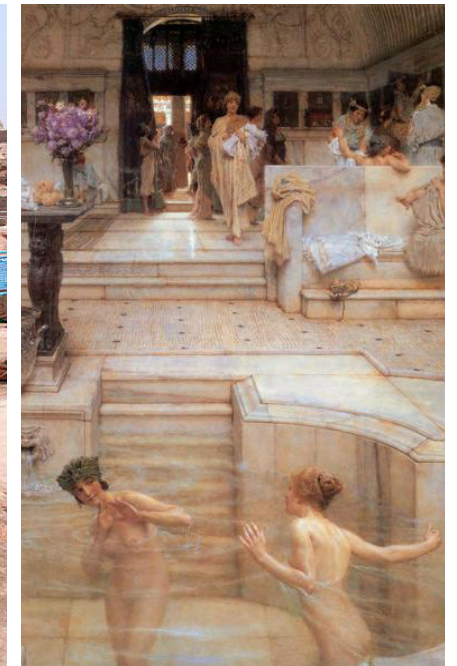
Πίνακας του Sir Lawrence Alma-Tadema, με θέμα μικρή ρωμαϊκή θέρμη, (1909, Πινακοθήκη Τειτ, Λονδίνο).

Πηγή: <http://www.oneplayer.com/EN/puzzlepro/artiste.php?artiste=138>

Από το 4.500 π.Χ. τα παλάτια των ηγεμόνων της Μεσοποταμίας ήταν εξοπλισμένα με λουτρικούς χώρους. Στον πολιτισμό του Mohenjo-Daro που αρχίζει στο τέλος της 4ης π.Χ. χιλιετηρίδας και θεωρείται από τους αρχαιότερους πολιτισμούς που έχουν ανακαλυφθεί, οι ανασκαφές αποκάλυψαν κρηπιδώματα που στήριζαν μεγάλα τούβλινα οικοδομήματα, και μικρότερα που ανήκαν σε κατοικίες οι οποίες διέθεταν λουτρική εγκατάσταση. Στο κέντρο της πόλης, που ιδρύθηκε το 3.000 π.Χ., υπήρχε μεγάλος ομαδικός λουτήρας, ο οποίος με την μεταφορική έννοια της κάθαρσης, εξυπηρετούσε την υγεία του σώματος και της ψυχής.

Η χρήση των κρύων και ζεστών μεταλλικών νερών ως μέσου καθαρισμού και θεραπείας του σώματος παρατηρείται επίσης την εποχή του χαλκού (2000 π.Χ.). Είναι γνωστό από λογοτεχνικές πηγές και ευρήματα ότι οι αρχαίοι Αιγύπτιοι, Βαβυλώνιοι, Ασσύριοι και Εβραίοι χρησιμοποιούσαν τακτικά τα νερά των πηγών όχι μόνο ως μέσο καθαρισμού αλλά και επειδή το υπαγόρευε η θρησκεία τους.

Επίσης οι γερμανικές και οι κέλτικες φυλές, αλλά και οι αρχαίοι σλάβικοι λαοί θεωρούσαν τα φυσικά νερά δώρα θεών, διότι εκτός από καθαριότητα προσέφεραν και θεραπεία των πληγών και των πόνων του σώματος.

Αρχαία Ελλάδα

Στη ζωή των αρχαίων Ελλήνων τα θερμά και ψυχρά λουτρά δεν ήταν μόνο μέσο καθαριότητας αλλά και στοιχείο θρησκευτικής τελετουργίας με ψυχαγωγικές επεκτάσεις. Εκτός από τα ψυχρά λουτρά στις θάλασσες και στα ποτάμια, ήδη από το 1.500 π.Χ. έκαναν χρήση του θερμού νερού. Τα πρώτα παραδείγματα ελληνικών λουτρών παρουσιάζουν μια αρκετά πρωτόγονη κατάσταση και δεν φανερώνουν ίχνη πολυτέλειας. Οι περισσότεροι Έλληνες φιλόσοφοι και ιατροί είχαν επισημάνει την αξία των θερμών αλλά και ψυχρών λουτρών. Τα λουτρά δεν αποτελούσαν μόνο μέσο αναζωογόνησης του σώματος αλλά και ψυχικής ηρεμίας. Γι' αυτό τα ενσωμάτωσαν ολοκληρωτικά στα αθλητικά τους γυμνάσια, καθιστώντας τα αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινής τους ζωής. Οι ήρωες του Ομήρου ανακούφιζαν το σώμα τους με θερμό λουτρό μετά από εξοντωτικές μάχες.

Ο Ηρόδοτος (484-410 π.Χ.) θεωρείται ο πρώτος ερευνητής των ιαματικών πηγών, ενώ ο Ιπποκράτης ο σημαντικότερος ερευνητής των θερμών ιαματικών λουτρών και πατέρας της λουτροθεραπείας, ο οποίος ασχολήθηκε συστηματικά με το αντικείμενο, κατηγοριοποίησε τις πηγές και κατέγραψε τις ασθένειες στις οποίες είχαν ευεργετική επίδραση.

Ως κύριες αίθουσες των λουτρών μπορεί να αναφέρει κανείς:

- Το αποδυτήριο, χώρο όπου οι λουόμενοι άφηναν τα ρούχα τους
- Το εφηβείο, χώρο άσκησης των εφήβων.
- Το βαλανείο, χώρο κυρίως λουτρών με τους "παραχύτες"- "βαλανείς".
- Το πυριατύριο, θερμαινόμενο χώρο για την εφίδρωση των λουόμενων. Αυτά θερμαίνονταν είτε με κλίβανο, που ήταν τοποθετημένος κάτω από το δάπεδο, είτε από ατμό, που έβγαινε από μεγάλους λέβητες.
- Το αλειπτήριο, χώρο για την επάλειψη του σώματος με αρωματικά έλαια.

Τα πιο ξακουστά θερμά λουτρά στην αρχαία Ελλάδα ήταν των θερμοπυλών, τις πηγές των οποίων, σύμφωνα με τη μυθολογία, άνοιξε η θεά Αθηνά για να λουστεί ο Ηρακλής και να αναζωογονηθεί.

Εικόνα 11 (αριστερά)
Γυναίκες στο λουτρό
Πηγή: <http://www.ebay.com/itm/Ancient-Greek-Art-Image-Rep-Pro-Ceramic-Tile-Bath-2-Women-/120491613340>

Εικόνα 12 (κέντρο)
Τρεις γυναίκες κάνουν μπάνιο,
πίσω πλευρά ερυθρόμορφου αγγείου με παράσταση λουτρού (440-430 π.Χ.)
Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:Stamnos_women_bath_Staatliche_Antikensammlungen_2411.jpg

Εικόνα 13 (δεξιά)
"The Bath (Strigills and Sponges)",
έργο του Sir Lawrence Alma-Tadema, (1879).
Πηγή: <http://www.artrenewal.org/pages/artwork.php?artwork-id=624&size=large>

Ρωμαίοι

Εικόνα 14 (αριστερά)

The Roman Bath, έργο του Emanuel Oberhausen.
Πηγή: <http://artrenewal.org/pages/artwork.php?artwork-id=9750&size=large>

Εικόνα 15 (δεξιά)

Roman Bath - Odalisque, έργο του Georg Pauli.
Πηγή: <http://fineartamerica.com/featured/roman-bath-odalisque-georg-pauli.html>

Οι Ρωμαίοι υιοθέτησαν την ιδέα των λουτρών από τους Έλληνες και χρησιμοποίησαν την ελληνική λέξη «θέρμη» για κτιριακές εγκαταστάσεις οι οποίες περιλάμβαναν όλους τους τρόπους εφαρμογής των νερών, σε χλιαρά, ζεστά και ψυχρά λουτρά αλλά και χώρους για χαλάρωση και ψυχαγωγία. Τα λουτρά ενσωματώθηκαν απόλυτα στις κοινωνικές δραστηριότητες και σε συνδυασμό με άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις αποτέλεσαν ιδιαίτερο τμήμα των κτιριακών και πολεοδομικών συγκροτημάτων. Όπως γράφει ο Βιτρούβιος, στη Ρώμη η μεγαλύτερη κατανάλωση νερού γινόταν από τις λουτρικές εγκαταστάσεις, γι' αυτό και η κατασκευή των υδραγωγείων έφτασε σε τελειότητα. Οι υπηρεσίες που διέθεταν τα λουτρά ήταν πάρα πολλές: μασάζ, αποτριχώσεις, περιποίηση άκρων, αισθητική προσώπου και σώματος.

Κυριότεροι χώροι των ρωμαϊκών θερμών είναι:

- *Apoduteria*: Αποδυτήρια ανδρών και γυναικών
- *Palestra*: Γυμναστήριο
- *Heliokamin*: Χώροι ηλιασμού
- *Sudatoria*: Ιδρωτήρια με ρεύμα θερμού αέρα
- *Calidarium* (*Cellam Caldariam*): Κυκλικός χώρος θερμού λουτρού με σφαιρικό θόλο
- *Tapidarium* (*Cellam Tepidariam*): Ορθογωνικός χώρος λουτρού με σταυροθόλια και χλιαρή θερμοκρασία
- *Frigitarium* (*Cellam Frigitarium*): Χώρος κρύου λουτρού με δεξαμενή κολύμβησης
- *Elaeotherium Alipterium*: Χώρος για επάλειψη με αρωματικά έλαια.

Σ' αυτά τα χρόνια, ιαματικά λουτρά χτίστηκαν σε όλη τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, συμπεριλαμβανομένων των περιοχών στην Αφρική και στην Αγγλία.

Μεσαίωνας

Κατά το μεσαίωνα, στις χριστιανικές κοινωνίες το νερό των φυσικών πηγών γίνεται θεραπευτικό προϊόν, το οποίο συνοδεύει συμβολικά την προσευχή. Ωστόσο το έθιμο της λουτροθεραπείας φτάνει σε παρακμή όταν οι ιδρυτές ταγμάτων, όπως ο Αυγουστίνος (430), επιτρέπουν τη χρήση λουτρού μόνο μία φορά το μήνα.

Η λουτροθεραπεία αποκτά πιο σημαντική θέση από τον 12ο και 13ο αιώνα, όταν η τάξη των μεγαλεμπόρων αρχίζει να ακμάζει. Στη Γερμανία παρουσιάζεται ιδιαίτερη άνθηση των λουτρών. Στους μεσαιωνικούς χώρους των λουτρών εισάγεται ένα νέο είδος εφιδρωτικού μπάνιου με ζεστό αέρα, που μοιάζει με τη σημερινή σάουνα. Αρχικά, κοντά στις πηγές στήνονταν ξύλινοι λουτήρες, οι οποίοι αργότερα μετατρέπονταν σε πισίνες με ένα απλό χώρισμα στη μέση για άνδρες και γυναίκες.

Τα λουτρά αρχίζουν πλέον να παίζουν καθοριστικό ρόλο στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Ως αποτέλεσμα, οι ηγεμόνες κατοχυρώνουν στο λαό ως κοινωνικό δικαίωμα την χρήση της λουτροθεραπείας. Έτσι η παράλογη χρήση των λουτρών καθαριότητας ταυτίστηκε με την πραγματική σημασία του ιαματικού μπάνιου, αφού άνδρες και γυναίκες μαζί παρέμεναν για πολλές ώρες στα ομαδικά λουτρά. Η συχνή χρήση των λουτρών υιοθετήθηκε και από τους κληρικούς ανατρέποντας την φήμη περί αλουσιάς τους, αφού στα τυπικά των μονών επιτρεπόταν το λούσιμο μία με δύο φορές το μήνα, ενώ για τους ασθενείς μία με δύο φορές την εβδομάδα. Ο χρόνος μέσα στα λουτρά κυλούσε με μουσική, φαγητό και ποτό.

Τα λουτρά, ωστόσο, ήταν ελεύθερα για τους άπορους πολίτες, πολλοί από τους οποίους είχαν μολυνθεί από σοβαρές μεταδοτικές ασθένειες (πχ λέπρα). Οι γιατροί της εποχής υποψιάζονταν ότι τα λουτρά αυτά είχαν αρνητικές επιπτώσεις στον οργανισμό αλλά δεν μπορούσαν να τεκμηριώσουν την άποψή τους. Εν τω μεταξύ οι δερματικές παθήσεις πολλαπλασιάστηκαν, ενώ η σύφιλη που μεταφέρθηκε από Ισπανούς στρατιώτες της νότιας Αμερικής και εξαπλώθηκε με εκπληκτική ταχύτητα ήταν ίσως το κυριότερο ανασταλτικό μέσο που σταδιακά αποδυνάμωσε τη λειτουργία των λουτρών.

Από τον 14ο αιώνα και μετά τα λουτρά επανέρχονται και αρχίζει η ίδρυση των λουτρικών κέντρων κούρας. Παρατηρείται απροσδόκητη αύξηση των ιαματικών εγκαταστάσεων στις υπό σχηματισμό λουτροπόλεις.

Εικόνα 16

Μεσαιωνικό λουτρό.

Πηγή: <http://medieval-women.tumblr.com/post/111175795054/medieval-women-the-public-bath-house-the-time>

Βυζάντιο

Εικόνα 17

The Large Pool of Bursa, έργο του Jean-Paul Gerome (1885)

Πηγή: <http://www.mixanitouxronou.gr/to-apocheteftiko-sistema-sto-vizantio-otan-stin-ypolipi-evrapi-den-ipirchan-kan-toualetes-pos-vgike-i-lexi-pastrikos-ke-giati-tim-orountan-i-ieris-an-ekanan-peris-sotera-apo-dio-loutra-tin-imeral>

Γνωρίζουμε επίσης ότι κατά την βυζαντινή περίοδο τα λουτρά ήταν αρκετά διαδεδομένα. Κατά την πρώιμη βυζαντινή περίοδο η εξέλιξη των λουτρών παίρνει δύο κατευθύνσεις, αυτή των λουτρών καθαριότητας και αυτή της θεραπευτικής αγωγής, χωρίς η μία να αποκλείει ή να υπερτερεί της άλλης. Στην ώριμη περίοδο η ανάγκη των πολιτών για ψυχαγωγία ενισχύει την καθιέρωση των λουτρών ως μέσο κοινωνικής πράξης. Το πόσο διαδεδομένη ήταν η χρήση των λουτρών κατά την βυζαντινή περίοδο φανερώνεται από τον αριθμό των λουτρικών εγκαταστάσεων. Επί θεοδοσίου Β' στην πρωτεύουσα υπήρχαν οχτώ μεγάλα δημόσια λουτρά και εκατό πενήντα ιδιωτικά.

Σύμφωνα με την άποψη της Εκκλησίας, τρία μπάνια την ημέρα ήταν υπερβολικά, ωστόσο τα δύο ήταν φυσιολογικό φαινόμενο. Ωστόσο, οι κληρικοί που συλλαμβάνονταν να κάνουν δύο λουτρά την ημέρα δέχονταν αυστηρές επιπλήξεις. Οι πλούσιοι είχαν ιδιόκτητα λουτρά, ενώ για τους υπόλοιπους υπήρχαν τα δημόσια, τα οποία στεγάζονταν σε επιβλητικά, πολυτελή κτίρια και παρείχαν όλες τις ανέσεις. Από την εποχή του Ιουστινιανού, τα δημόσια λουτρά είχαν μπανιέρους σε χωριστά διαμερίσματα, τα οποία βρίσκονταν γύρω από μια μεγάλη κυκλική λίμνη. Το νερό ζεσταινόταν σε μεγάλους λέβητες και διοχετευόταν στους διάφορους χώρους μέσα από ένα σύστημα σωληνώσεων. Υπήρχε η δυνατότητα

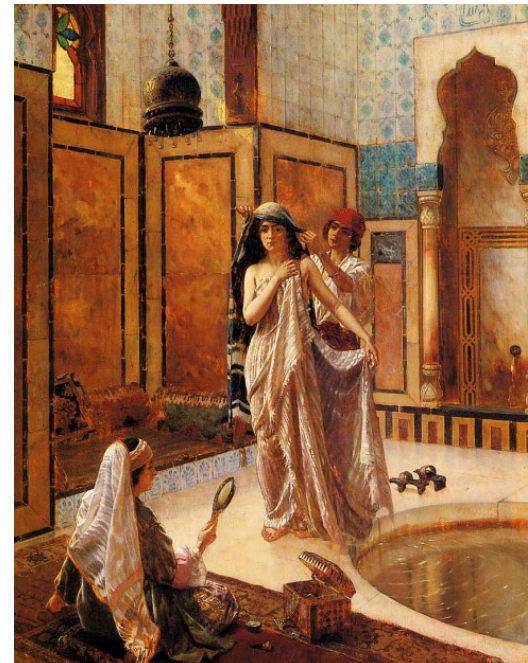
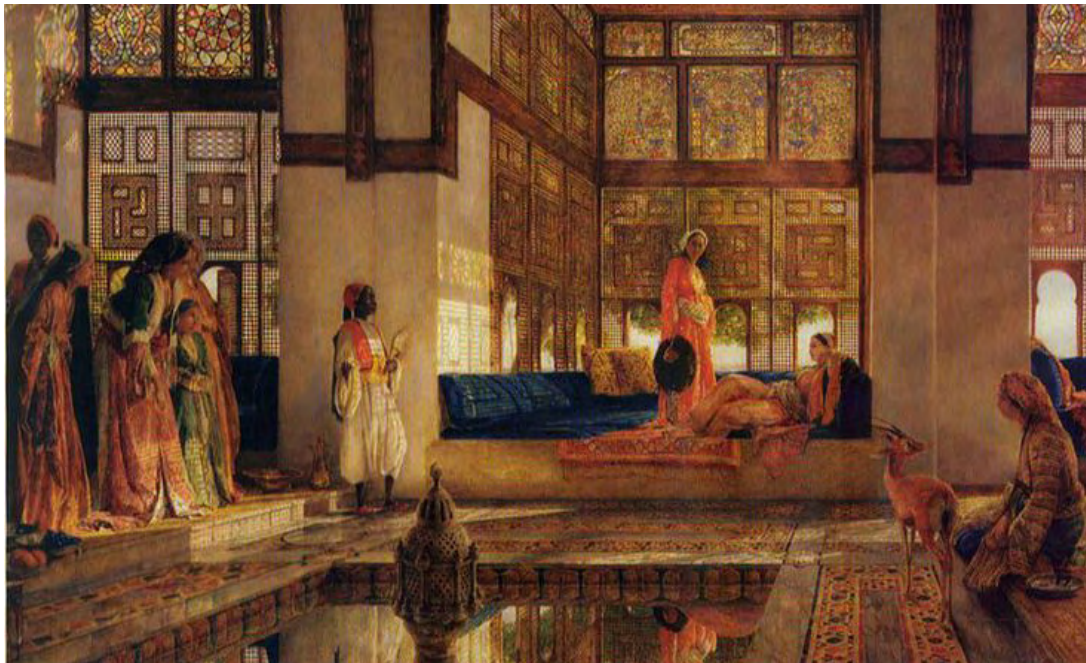

να επιλέξει κάποιος το κρύο μπάνιο ή το ατμόλουτρο. Εκτός από τους κύριους χώρους που προορίζονταν για το λούσιμο, και τους βοηθητικούς χώρους υγιεινής, υπήρχαν και τα περίπτερα που οδηγούσαν στα αποδυτήρια, όπου οι λουόμενοι έδιναν τα ενδύματά τους. Κατώτεροι υπάλληλοι τα παρελάμβαναν και τα φύλαγαν.

Κοινά λουτρά αντρών και γυναικών σε ανοικτό χώρο δεν συναντώνται στο Βυζάντιο. Σε κλειστό χώρο όμως το κοινό λουτρό, ήταν κάτι συνηθισμένο, παρά τις διαμαρτυρίες των πατέρων της Εκκλησίας. Πολλοί, επίσης, θεωρούσαν σκάνδαλο το να ξεγυμνώνονται σε κοινή θέα όσοι και όσες χρησιμοποιούσαν τα λουτρά. Ωστόσο, στα λουτρά ο επισκέπτης συναντούσε ακόμα και κληρικούς ή ασκητές. Στα δημόσια λουτρά η είσοδος στους άντρες επιτρεπόταν οποιαδήποτε ώρα της ημέρας, ενώ στις γυναίκες μόνο το βράδυ. Η προσωπική υγιεινή ήταν θέμα πολιτισμού στο Βυζάντιο.

Μουσουλμανικός κόσμος

Στον μουσουλμανικό κόσμο τα δημόσια λουτρά, με την γενική άποψη περί υγιεινής και θρησκευτικής δραστηριότητας, αποτελούσαν μία από τις πιο παλιές παραδοσιακές μορφές κοινωνικής λειτουργίας. Οι πρώτες σημαντικές λουτρικές εγκαταστάσεις καταγράφονται στους αυτόχθονες λαούς της αραβικής χερσονήσου που είχαν έρθει από την Μεσοποτάμια και ασπάστηκαν τον μωαμεθανισμό. Τελικά με την άλωση της Κωνσταντινούπολης τα βυζαντινά λουτρά λειτουργούν καταλυτικά στην ανασύνταξη του λουτρικού τύπου χαμάμ. Τα βυζαντινά λουτρά μετατράπηκαν σε ατμόλουτρα-χαμάμ και τα καινούρια λουτρικά οικοδομήματα είχαν ως πηγή έμπνευσης τα βυζαντινά πρότυπα. Η καθαριότητα του σώματος που συμβολίζεται με το πλύσιμο των άκρων με τρεχούμενο νερό, προκειμένου ο πιστός να προσκυνήσει στο τέμενος, είναι γνωστή προδιαγραφή για τους μουσουλμάνους. Γι' αυτό και τα περισσότερα χαμάμ τοποθετούνται κοντά σε τεμένη-τζαμιά. Μετά το λουτρό ακολουθούσε φαγητό και ποτό σε συνδυασμό με συζήτηση για κοινωνικοοικονομικά αλλά και πολιτιστικά θέματα. Τα λουτρά υπήρξαν οι κατεξοχήν χώροι επαγγελματικών συμφωνιών αλλά και συνοικεσίων. Βλέπουμε λοιπόν ότι και στον μουσουλμανικό κόσμο τα λουτρά-χαμάμ εκτός από μέσο θρησκευτικής πρακτικής αποτελούσαν αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής ζωής των πολιτών.

Εικόνα 18 (αριστερά)
The Reception, έργο του John Frederick Lewis, (1873).
Πηγή: https://en.wikipedia.org/wiki/File:John_frederick_lewis-reception1873.jpg

Εικόνα 19 (δεξιά)
The Harem Bath, έργο του Rudolf Ernst.
Πηγή: <http://my-ear-trumpet.tumblr.com/post/2355330270/dfordoom-rudolf-ernst-1854-1932-the-harem>

Ιαπωνία

Εικόνα 20 (αριστερά)

Onna yu (Bathhouse women),
έργο του Torii Kiyonaga.

Πηγή: [https://en.wikipedia.org/wiki/
File:Kiyonaga_bathhouse_women-2.jpg](https://en.wikipedia.org/wiki/File:Kiyonaga_bathhouse_women-2.jpg)

Εικόνα 21 (δεξιά)

Sakunami Hot Springs, έργο του
Shiro Kasamatsu, (1954).

Πηγή:

Εκτός από τη ρωμαϊκή παράδοση σπα όπως ο συνδυασμός ζεστού λουτρού με κρύο, ή αθλητικές δραστηριότητες με μασάζ και χαλάρωση, άλλοι πολιτισμοί από όλο τον κόσμο σχηματίζουν τις δικές τους παραδόσεις σπα. Η Ιαπωνία είναι μία χώρα με μακρά παράδοση στα λουτρά. Υπάρχουν πολλές ιαματικές πηγές λόγω των ηφαιστειογενών βουνών. Το σπα είναι δημοφιλές στην Ιαπωνία από το 737 μ.Χ., όταν η πρώτη "Onsen" (θερμή πηγή), περιοχή κοντά στο Ιζούμο, έγινε δημόσια θερμική περιοχή. Πριν από τον 7ο αιώνα οι Ιάπωνες μάλλον λούζονταν σε ανοιχτούς χώρους καθώς δεν υπάρχουν ευρήματα κλειστών λουτρών. Όταν ασπάστηκαν τον Βουδισμό τα λουτρά και η καθαριότητα έπαιζαν πολύ σημαντικό ρόλο στη ζωή των πολιτών.

Τα πρώτα ατμόλουτρα (*liwaburo, kamaburo*) ήταν στην ουσία φυσικές ή τεχνητές σπηλιές. Η είσοδος σ' αυτές ήταν πολύ μικρή, ώστε να μην ξεφεύγει ο ατμός. Οι χώροι ήταν σκοτεινοί χωρίς παράθυρα και δεν υπήρχε διαχωρισμός με βάση το φύλο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την άνθηση της σεξουαλικής πράξης μέσα στα λουτρά. Τελικά αυτό το είδος λουτρών

εγκαταλείφθηκε για λόγους υγιεινής και ηθικής.

Αιώνες αργότερα οι Ιάπωνες έφτιαξαν το πρώτο «Ryokan» (πανδοχείο), όπου οι άνθρωποι θα μπορούσαν να βρουν διαμονή και καλό φαγητό, κήπους Zen, εξωτερικά και εσωτερικά λουτρά.

20ος αιώνας

Στον ευρωπαϊκό χώρο οι αρχαίοι Έλληνες και οι Ρωμαίοι δημιούργησαν την πολιτιστική παράδοση της λουτροθεραπείας. Η παράδοση εξελίχθηκε και εξαπλώθηκε στους αιώνες και κατέληξε στον αμιγή θεραπευτικό τουρισμό (θερμαλισμό), ο οποίος εντοπίζεται ως κοινωνικό φαινόμενο από τα μέσα του 19ου μέχρι τον 20ο αιώνα. Σ' αυτό το χρονικό διάστημα δημιουργούνται οι μητροπόλεις του θεραπευτικού τουρισμού, οι οποίες εξελίσσονται σε κοσμοπολιτικά κέντρα.

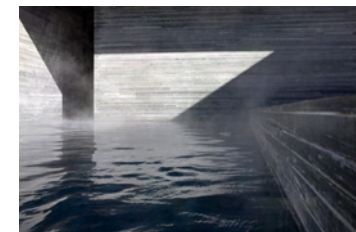
Το δεύτερο μισό του 19ου αιώνα είναι η περίοδος της μεγάλης ανάπτυξης αλλά και των κοινωνικών αναταραχών. Οι εφευρέσεις της επιστήμης και της τεχνολογίας πληθαίνουν και η ζωή «εκβιομηχανοποιείται». Ο τεράστιος πλούτος που συγκεντρώνουν οι αστοί, τους οδηγεί στην αναζήτηση της πολυτέλειας. Την επιδίωξη αυτή, θα κληθούν να εκφράσουν οι λουτροπόλεις, οι οποίες θα ανταποκριθούν σε αυτή την κοινωνική απαίτηση των χρηστών τους και θα αναπτύξουν μορφές οργάνωσης και χώρου, που θα αποτελέσουν τη βάση του τουρισμού, τον 20ο αιώνα.

Στην Ελλάδα το 1830, τίθεται η βάση του νεοσύστατου ανεξάρτητου κράτους. Οι κυβερνήσεις προσπαθούν να ισορροπήσουν τις εσωτερικές μεταβολές και να θέσουν τις βάσεις για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας πάνω στα ευρωπαϊκά πρότυπα. Στο τέλος του 19ου αιώνα, κατασκευάζονται οι πρώτες βιομηχανίες και παράλληλα διαπιστώνονται επιπρόσθετοι τρόποι τόνωσης της οικονομίας, όπως είναι ο τουρισμός. Εκτός από την οικονομική ζωή, η αστική τάξη παρακολουθούσε και την κοινωνική ζωή της Ευρώπης και προσπαθούσε να ενστερνιστεί τα ευρωπαϊκά πρότυπα και τρόπο ζωής.

Μετά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο σημειώνεται μια στασιμότητα στην ανάπτυξη της λουτροθεραπείας. Η επαναλειτουργία των λουτροπόλεων παρατηρείται από τη δεκαετία του '60 και μετά, με τον επαναπροσδιορισμό της μορφής και της λειτουργίας τους. Σχεδιάζονται θεραπευτικές εγκαταστάσεις, πάρκα, χώροι αναψυχής. Αναπτύσσεται ένα νέο είδος τουριστικής σχολής, μια νέα δραστηριότητα για τους ανθρώπους της πόλης.

Η Γερμανία έχει μια μακρά παράδοση ιαματικών λουτρών. Ευρωπαίοι βασιλείς και αριστοκράτες επισκέπτονταν πόλεις με ιαματικά θερμαλιστικά κέντρα. Μία από τις πιο γνωστές λουτροπόλεις της Γερμανίας είναι το Baden-Württemberg. Η Γερμανία πλέον έχει ένα από τα πιο πλήρως οργανωμένα ιαματικά κέντρα στην Ευρώπη με την υποστήριξη του γερμανικού ομοσπονδιακού συστήματος υγειονομικής περίθαλψης.

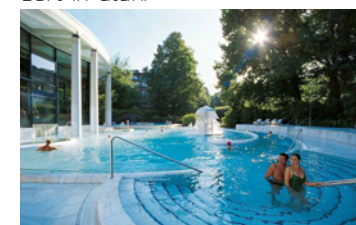
Ο σύγχρονος τρόπος ζωής και οι υψηλές απαιτήσεις, προσέλκυσαν σιγά-σιγά και το νεανικό κοινό που αντιμετώπισε τα ιαματικά λουτρά εκτός από ένα τρόπο προληπτικής θεραπείας και ως έναν τρόπο χαλάρωσης. Αυτός ήταν και ο λόγος για τον οποίο τόσο στο εξωτερικό όσο και στην Ελλάδα, η λουτροθεραπεία παρουσιάζει μία έξαρση, κερδίζοντας συνεχώς έδαφος στον κλάδο των εναλλακτικών διακοπών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία του Ιαματικού Τουρισμού, γνωστότερου ως spa και wellness. Η συνεχής ζήτηση «άνοιξε» το δρόμο για έναν ιδιαίτερα κερδοφόρο κλάδο με τη δημιουργία θέρετρων ιαματικού τουρισμού που συνδυάζουν εκτός από τις υπηρεσίες υγείας την ευεξία και την ψυχαγωγία. Ο τουρισμός υγείας εξελίσσεται με ραγδαίους ρυθμούς σε ολόκληρη την Ευρώπη, ενώ ο συνδυασμός και άλλων υπηρεσιών μαζί με τη λουτροθεραπεία καθιστά τον κλάδο όλο και πιο ελκυστικό για το κοινό.

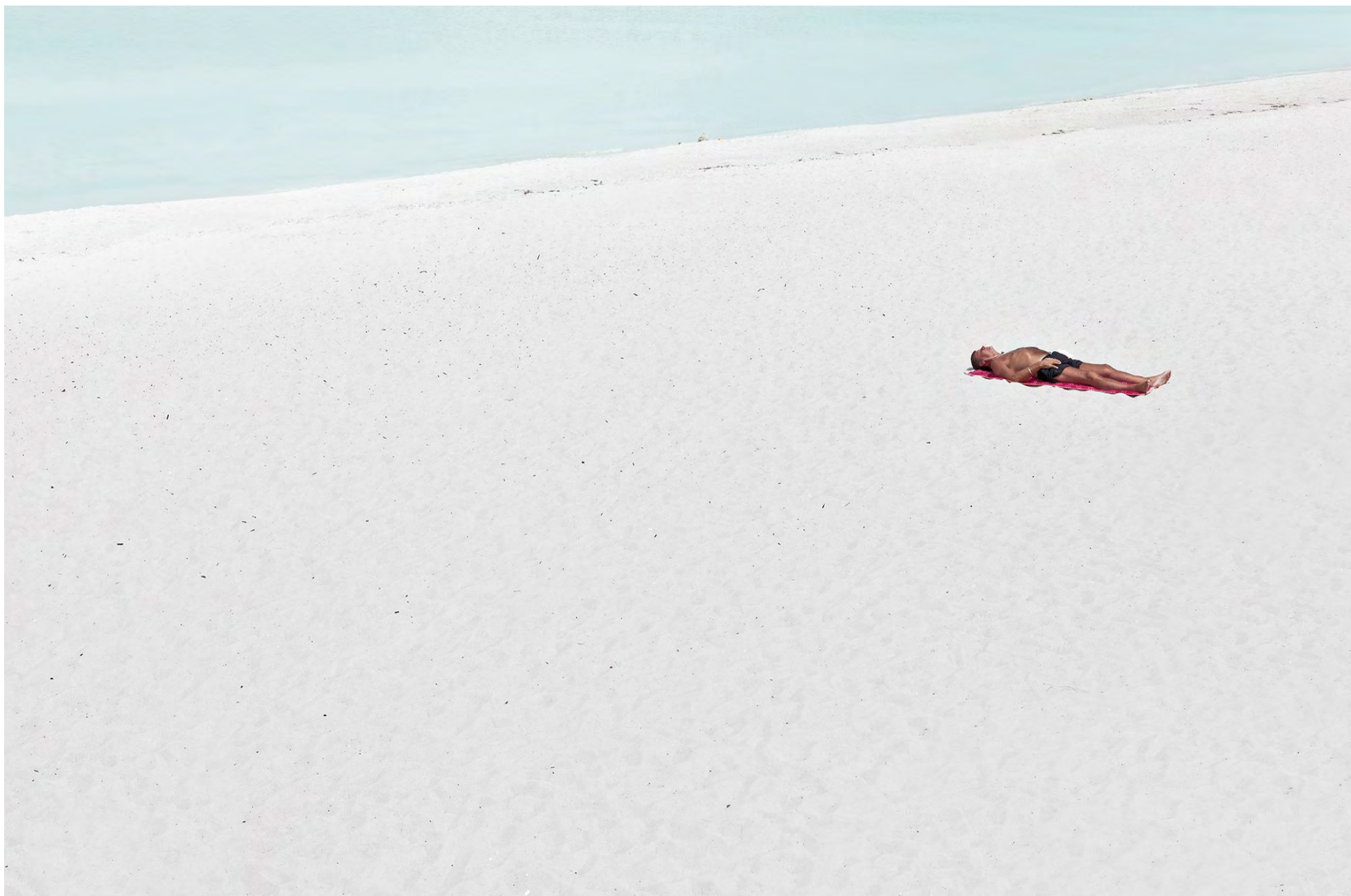
Εικόνα 22
Therme Vals, λουτρά του Peter Zumthor στην Ελβετία.
Πηγή: <http://www.uncubemagazine.com/blog/11664073>

Εικόνα 23
Amangiri Luxury Resort, Utah.
Πηγή: <http://kontraplan.com/site/2012/01/16/amangiri-luxury-resort-in-utah/>

Εικόνα 24
Caracalla Therme στο Baden Baden της Γερμανίας.
Πηγή: <http://wanderingcarol.com/baden-baden-germanys-elegant-spa-town/>

Εικόνα 25

Bleach, Φωτογραφία του Arno de Pooter

Πηγή: <http://cargocollective.com/arnodepooter/Bleach>

*“Το να πηγαίνει κανείς στην Μεσόγειο καλοκαιριάτικα χωρίς να ψάχνει για καλλιτεχνικά και αρχιτεκτονικά μνημεία,
θεωρούνταν τρέλα ως τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα
που έφερε την λατρεία του ήλιου και του μαυρισμένου δέρματος.”*
E.Hobsbawm

Η ηδονιστική διάθεση στον τουρισμό έχει ξεκινήσει από τον 20ό αιώνα, με την εμφάνιση της λατρείας της ηλιοθεραπείας και της θάλασσας. Το νερό, θελεαστικό, υπνωτιστικό, αναζωογονητικό. Μια συνεχώς μεταβαλλόμενη επιφάνεια, μια υπόσχεση αναζωογόνησης. Για την Ελλάδα ειδικά το νερό είναι σήμα κατατεθέν. Η Ελλάδα χαρακτηρίζεται από το μπλε, το χρώμα του νερού και του ουρανού. Φυσικά η χώρα έχει πολλά ακόμη χαρακτηριστικά που επίσης αποτελούν πόλους έλξης για τους τουρίστες τις τελευταίες δεκαετίες, όπως είναι η πολιτισμική κληρονομιά, η φιλοξενία και το καλό φαγητό. Σαφώς όμως, το νερό είναι το στοιχείο που είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την προσδοκία του τουρίστα για την χώρα. Με την εξάντληση των φυσικών πόρων και την εμφάνιση νέων εναλλακτικών μορφών τουρισμού, υπάρχει ανάγκη για εκσυγχρονισμό. Η τουριστική δραστηριότητα σταδιακά αλλάζει χαρακτήρα και ανταποκρίνεται στην σύγχρονη επιθυμία.

“Καλωσήρθατε σε έναν κόσμο ομορφιάς και ευεξίας. Επισκεφθείτε το πιο γνωστό Spa της πόλης, ζήστε τη μοναδική αίσθηση χαλάρωσης και επιτρέψτε μας να σας ταξιδέψουμε σε έναν κόσμο ευεξίας. Εξερευνήστε τη βαθύτερη αίσθηση της ευζωίας και χαρίστε στον εαυτό σας το σπουδαίο δώρο της απόλυτης υγείας και χαράς. Το αξίζετε!”

“Μια όαση χαλάρωσης και αναψυχής, στο ιερό της αφής και του αρώματος αφεθείτε στα χέρια των ειδικών για τέλεια τόνωση και αξέχαστη περιποίηση, χαρίστε στον εαυτό σας την υπέρτατη απόλαυση μιας ειδικής θεραπείας στο πρόσωπο ή το σώμα, Ινδοί θεραπευτές θα σας μιήσουν σε νέα μονοπάτια εσωτερικής γαλήνης”, είναι μόνο λίγα απ’ αυτά που υπόσχονται τα διάφορα σύγχρονα θέρετρα ιαματικού τουρισμού, σπα σε όλο τον κόσμο, τα οποία δηλώνουν ξεκάθαρα την ανάγκη για χαλάρωση και μετάβαση σε μια άλλη πραγματικότητα. Πίση, ρουτίνα και κούραση είναι μερικά απ’ αυτά που προσπαθεί ο άνθρωπος να ξεφύγει, ευεξία, ξεκούραση και χαλάρωση αυτά που επιζητεί. Λέξεις κλειδιά όπως, *“όαση χαλάρωσης”, “κόσμος ομορφιάς και ευεξίας”, “μοναδική αίσθηση χαλάρωσης”, “βαθύτερη αίσθηση ευζωίας”, “το ιερό της αφής”* κάνουν το μήνυμα ξεκάθαρο για το τι ζητάει ο άνθρωπος σήμερα: την χαλάρωση.

Η σύγχρονη μορφή του ιαματικού τουρισμού αποτελεί πλέον ένα από τα πιο επιθυμητά είδη τουρισμού. Η αρχαία έννοια του λουτρού (η βύθιση του σώματος σε ειδικό υλικό όπως το νερό, ο ήλιος και η άμμος και σχετίζεται με τις θεραπευτικές ιδιότητές τους και την ευεργετική τους δράση στο σώμα) ενυπάρχει σ’ αυτό που σήμερα αποκαλούμε spa & wellness, μόνο που σχετίζεται κάπως περισσότερο με μια ηδονιστική κατάσταση. Η υπόσχεση ενός κόσμου απολαύσεων, ομορφιάς και ξεκούρασης είναι απόλυτα σ’ αυτή την διάθεση. Κατ’ αυτό τον τρόπο, επανέρχεται η έννοια του θεραπευτικού τουρισμού, όπως και οι αρχαίοι τον χρησιμοποιούσαν για χαλάρωση, θεραπεία και κοινωνικοποίηση, ψυχική και σωματική υγεία. Με λίγα λόγια, προσαρμοσμένη σε μια σύγχρονη πραγματικότητα. Οι υπηρεσίες που προσφέρουν τα διάφορα θέρετρα, σχετίζονται με την περιποίηση του σώματος και του προσώπου, την άθληση, την ψυχαγωγία και την θεραπεία σε συνδυασμό με μια μαγευτική τοποθεσία. Ψυχική και σωματική ομορφιά και απόλυτη χαλάρωση.

Η φύση εκτός από σπάνια τοπία και ιδιαίτερες φυσικές ομορφιές, «χάρισε» στην Ελλάδα και πηγές με σημαντικές θεραπευτικές ιδιότητες. Τα ιαματικά λουτρά αποτελούν μέρος του εθνικού πλούτου της χώρας, ενώ οι θεραπευτικές τους ιδιότητες ήταν γνωστές, ήδη, από τους αρχαίους χρόνους. Οι ιαματικοί φυσικοί πόροι είναι διάσπαρτοι στην

ελληνική επικράτεια, ενώ τα νερά των συγκεκριμένων πηγών διαφέρουν από τα συνηθισμένα, είτε λόγω της υψηλής τους θερμοκρασίας είτε λόγω της παρουσίας σπάνιων δραστικών συστατικών. Εκτός από τις ψυχρές μεταλλικές πηγές υπάρχουν και οι θερμοπηγές, με τις οποίες οικοδομήθηκε ένας κλάδος θεραπευτικής αγωγής, η ιαματική υδροθεραπεία Δυστυχώς, παρ' όλη την έξαρση προς τον ιαματικό τουρισμό σε διεθνές επίπεδο, στην Ελλάδα έχει φθίνουσα πορεία, δείχνει ότι απευθύνεται κυρίως σε άτομα τρίτης ηλικίας και ασθενείς, οι οποίοι επισκέπτονται τις ιαματικές πηγές κατόπιν ιατρικής προτροπής, με σκοπό κυρίως να υποβοηθηθεί η φαρμακευτική αγωγή του γιατρού. Σε κάποιες περιπτώσεις, ο λόγος επίσκεψης μπορεί να είναι η πρόληψη και όχι απαραίτητα η θεραπεία. Η υπόσχεση της θεραπείας είναι πλέον κάπως ξεπερασμένη, φαίνεται να επικεντρωνόμαστε περισσότερο στην ηδονή και την χαλάρωση, και στην υπόσχεση μιας μοναδικής εμπειρίας. Αυτό σημαίνει σε γενικές γραμμές ότι η ανάγκη να ξεφύγουμε από την καθημερινότητα είναι τεράστια. Ορισμένες περιοχές εγκλιματίστηκαν και δημιουργήθηκαν θέρετρα που υπόσχονται αυτού του είδους τον ηδονιστικό τουρισμό, όπου ο επισκέπτης γίνεται το επίκεντρο ενδιαφέροντος, και με επιτυχία. Άλλες όμως δεν έχουν την αίγλη που κάποτε είχαν. Η Ελλάδα έχει αρχαία παράδοση και πλούτο στη λουτροθεραπεία, διαθέτει ήδη τον χαρακτήρα του ιαματικού τουρισμού, κατά συνέπεια μπορούμε να επενδύσουμε σ' αυτό με την κατασκευή των υποδομών που χρειάζονται για να το υποστηρίξουν.

Το ιδιαίτερα ελκυστικό φυσικό περιβάλλον του ελληνικού χώρου, έχει καταστήσει την Ελλάδα ισχυρό πόλο έλξης για τον τουρισμό. Ωστόσο, ο μαζικός τουρισμός που έχει αναπτυχθεί, έχει παράλληλα και σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, με συνέπεια τη συνέχιση του ίδιου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης ουσιαστικά να υπονομεύει μακροπρόθεσμα την ανάπτυξή του. Οι πλέον ευαίσθητες στην τουριστική πίεση περιοχές είναι φυσικά οι παράκτιες στις οποίες συγκεντρώνεται και ο κύριος όγκος τουριστών, καθώς και μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού. Επιπλέον, ο παράκτιος χώρος έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον και από την πλευρά των φυσικών οικοσυστημάτων λόγω της συνύπαρξης και αλληλεπίδρασης τριών βασικών στοιχείων της φύσης: της θάλασσας, της ξηράς και του αέρα. Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον που προκαλούνται από την τουριστική δραστηριότητα σε μια περιοχή προκύπτουν από την εντατική χρήση νερού και εδάφους από τουριστικές και εγκαταστάσεις αναψυχής, τη διανομή και τη χρήση ενέργειας, τις αλλαγές του τοπίου που οφείλονται στην κατασκευή υποδομών, κτιρίων και εγκαταστάσεων, την ατμοσφαιρική ρύπανση και τα απόβλητα, τη συμπίεση και τη στεγάνωση των εδαφών (ζημία και καταστροφή βλάστησης), την όχληση και διατάραξη της πανίδας και της τοπικής κοινωνίας.

Οι εμπλεκόμενοι με τον τουρισμό πολιτικοί και επιχειρηματίες του κλάδου αναγνωρίζουν ότι μια υγιής τουριστική βιομηχανία εξαρτάται από ένα υγιές περιβάλλον και συζητούν για τουριστική ανάπτυξη, που προωθεί μορφές «περιβαλλοντικά συνετού τουρισμού». Έτσι κυβερνήσεις και επιχειρηματίες, προωθούν την ανάπτυξη νέων μορφών τουρισμού ή εναλλακτικών, συμβατών με το περιβάλλον, όπως είναι ο συνεδριακός, ο πολιτιστικός ο αθλητικός, ο οικολογικός, ο θρησκευτικός και άλλες μορφές σε μια προσπάθεια να αμβλύνουν τις επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού, να διευρύνουν την τουριστική περίοδο και να δημιουργήσουν νέα τουριστικά προϊόντα, που ανταποκρίνονται στην τουριστική ζήτηση και επηρεάζονται λιγότερο από τις διεθνείς συγκυρίες.

Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον, όσον αφορά τον τουρισμό, οφείλονται σε τεράστιο βαθμό στην αρχιτεκτονική παρέμβαση, εξαιτίας της αυξανόμενης ζήτησης για θέρετρα στα διάφορα σημεία της χώρας. Σε κάθε χρονική

Εικόνα 26 (δεξιά)

Παραλία Σάρτης, Χαλκιδική
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 27 (επόμενη σελίδα)

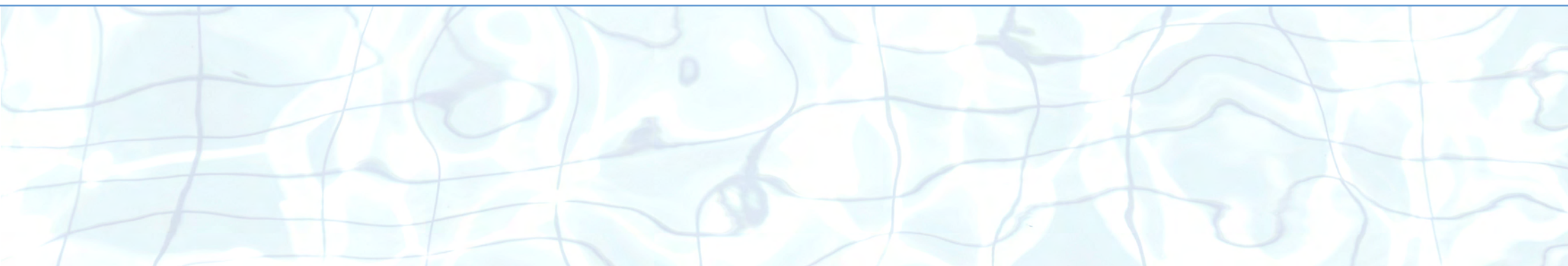
Παραλία Φαλάσαρνα, Χανιά
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

περίοδο οι απαιτήσεις και οι ανάγκες διαφέρουν, το ίδιο διαφέρει και η αρχιτεκτονική. Ο συνδυασμός των δύο αυτών, οι διάφορες μόδες που έρχονται και παρέρχονται, επηρεάζουν τις ανάλογες δραστηριότητες που αναπτύσσονται στις περιοχές, με αποτέλεσμα κάποιες να εγκαταλείπονται. Οι προορισμοί αποτελούν εξίσου θύματα των τάσεων της εποχής. Το 1960 τα Καμένα Βούρλα αποτελούσαν έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς στην Στερεά Ελλάδα. Εν έτη 2016 όμως, έχουν χάσει την αίγλη τους. Τα επισκέπτονται κυρίως άτομα τρίτης ηλικίας και κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής της Φθιώτιδας. Αντίστοιχα άλλοι προορισμοί όπως η Σαντορίνη ή η Μύκονος, αποτελούν σταθερά τους πιο δημοφιλείς προορισμούς στο Αιγαίο, από Έλληνες και αλλοδαπούς, κι αυτό οφείλεται ως επί το πλείστον στην ιδιαίτερη τοποθεσία και αρχιτεκτονική των νησιών αυτών, αλλά και στη φήμη που έχουν αποκτήσει αυτοί οι προορισμοί από τη διαφήμιση.

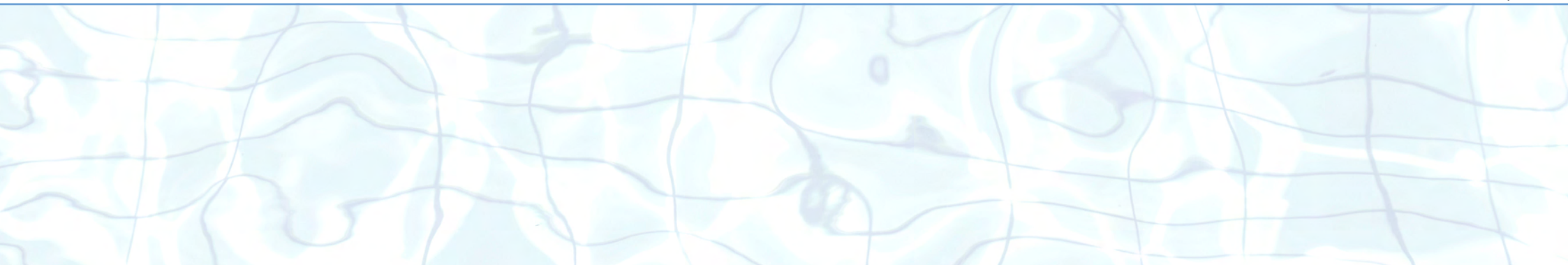

πρόταση

Εικόνα 28
Φωτορεαλιστική απεικόνιση μέρους του συγκροτήματος λουτρών

“Και που αυτό είναι, λοιπόν, αρχιτεκτονική.

*Να κατασκευάζει οργανισμούς που ζούνε με το τοπίο και τότε, φυσικά, και με τον άνθρωπο που κατοικεί το τοπίο του,
αν δεν είναι και ο άνθρωπος ένα κομμάτι τοπίο κι αυτός, μέσα στον υπαρκτό φυσικό κόσμο.”*

Άρης Κωνσταντινίδης

Επιλογή τοποθεσίας

Εικόνα 29 (αριστερά)
Το ξενοδοχείο "Θρόνιο" στα
Καμένα Βούρλα.
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 30 (δεξιά)
Το ξενοδοχείο "Ράδιον".
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Η Ελλάδα, λόγω της γεωμορφολογίας της, έχει να προσφέρει τεράστια ποικιλία σε τουριστικά θέρετρα. Βουνό, θάλασσα, μικρά και μεγάλα νησιά, πεδιάδες και συνδυασμό των παραπάνω. Σαφώς η θάλασσα είναι αυτό που "πουλάει" περισσότερο μιας και σπανίζει στις πόλεις και κυρίως στις χώρες του Βορρά. Στην Ελλάδα καλοκαίρι σημαίνει θάλασσα, γεγονός καθόλου αυτονόητο για τις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Η τουριστική δραστηριότητα στην χώρα μας ξεκίνησε περίπου την δεκαετία του 50' και συνεχίζεται με αυξανόμενους ρυθμούς. Αποτελεί το μεγαλύτερο προϊόν της χώρας αυτής, η οποία πρόσφατα ξεκινά να το εμπορεύεται. Στις περιόδους λοιπόν αυτές, με την έκρηξη της τουριστικής διάθεσης προς την χώρα, χτίστηκαν πάρα πολλά ξενοδοχεία, ξενώνες και διάφορα άλλα θέρετρα, πολλά από τα οποία αποτελούν πλέον ανεκμετάλλευτο διαβρωμένο τοπίο.

Αρχικά, υπάρχει το καθαρό αγνό τοπίο, πλήρως ανεκμετάλλευτο. Ακόμη όμως και η πιο μεγαλειώδης αρχιτεκτονική δεν μπορεί παρά να είναι επιζήμια για το φυσικό περιβάλλον, αφού το στιδήποτε για να χτιστεί καταναλώνει φυσικό τοπίο, άσχετα αν αυτό είναι ή όχι εξέχουσας ομορφιάς. Η απόλαυση του φυσικού κάλλους πρέπει να κρατά την ανεξαρτησία της απέναντι στις υποδομές, το ένα συμπληρώνει χωρίς να βλάπτει το άλλο. Χρησιμοποιούμε δηλαδή τις υποδομές με τρόπο τέτοιο ώστε να μας παρέχεται η πρόσβαση στο σημείο ενδιαφέροντος, χωρίς όμως η υποδομή να είναι επιζήμια γι' αυτό ή να το ανταγωνίζεται. Ένα φτωχό βέβαια περιβάλλον, μπορεί να ευεργετηθεί κάλλιστα από μια καλή αρχιτεκτονική.

Υπάρχουν όμως και τα τοπία του υπάρχοντος αποθέματος της ως τώρα τουριστικής ανάπτυξης και όχι μόνο. Εγκαταλελειμμένα κτίρια, ξενοδοχεία, εστιατόρια, παραδοσιακά κτίσματα ή οικισμοί και άλλες υποδομές ανεκμετάλλευτες, μακριά από ανθρώπινες παρεμβάσεις. Όλα αυτά αποτελούν διαθέσιμες επιλογές για νέες κατασκευές, είτε με την επανάχρηση των υπαρχόντων στοιχείων είτε με την εκ νέου εκμετάλλευσή τους.

Το τοπίο που επιλέγεται κατά συνέπεια είναι ένα τέτοιο διαβρωμένο τοπίο. Ένα οικόπεδο στην περιοχή των Καμένων Βούρλων, ενός ακόμη διαθέσιμου και κάποτε πολυσύχναστου θερέτρου της Στερεάς Ελλάδας. Πρόκειται για τα ξενοδοχεία «Ράδιον» και «Θρόνιον», τα οποία σταμάτησαν να λειτουργούν την δεκαετία του '80.

Τα Καμένα Βούρλα είναι παραθαλάσσια κωμόπολη της περιφερειακής ενότητας Φθιώτιδας. Βρίσκεται στα ΒΔ παράλια του Βόρειου Ευβοϊκού Κόλπου, ενώ ακριβώς πίσω από την πόλη υψώνονται οι πλαγιές του όρους Καλλιδρόμου και συγκεκριμένα το όρος Κνήμις. Βρίσκονται κοντά στην Αθήνα, από την οποία απέχουν 175 χλμ., πάνω στην Εθνική οδό Αθηνών - Θεσσαλονίκης, και 40 μόλις χλμ. από τη Λαμία. Ο συνδυασμός θάλασσας, ιαματικών πηγών και δασωμένου βουνού μετέτρεψαν την περιοχή σε αξιόλογο θέρετρο, κυρίως κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970. Η περιοχή έχει συνδυάσει το όνομά της με τα ιαματικά λουτρά της νέας μεσοαστικής τάξης της δεκαετίας του '60 και έγινε γνωστή μέσα από ελληνικές ταινίες, όπως είναι η ταινία «Ο Κλέαρχος, η Μαρίνα και ο κοντός» της Φίνος Φιλμ. Κάποτε η παλιά εθνική οδός Αθηνών-Λαμίας περνούσε μέσα από το χωριό ανάγοντάς το σε σημαντικό ενδιαμέσο σταθμό. Σήμερα εξακολουθεί να αποτελεί σημαντική τουριστική λουτρόπολη, προσελκύνοντας κυρίως τουρίστες από κοντινές περιοχές, ειδικότερα για τις θεραπευτικές πηγές της.

Εικόνα 31
Άποψη του κεντρικού παραλιακού δρόμου των Καμένων Βούρλων. Κάποτε από εδώ περνούσε η παλιά εθνική οδός Αθηνών-Λαμίας.
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Οι ιαματικές πηγές των Καμένων Βούρλων έγιναν γνωστές περί το 1926, στο μεσοπόλεμο όταν ο χημικός Μιχαήλ Περτέσης ανακάλυψε ότι η περιεκτικότητα αυτών σε ραδόνιο είναι μοναδική και ανώτερη αντίστοιχων ευρωπαϊκών πηγών προσδιορίζοντας έτσι την μεγάλη ευεργετικότητά τους στον άνθρωπο. Κατατάσσονται από επιστήμονες στις σημαντικότερες ιαματικές πηγές της χώρας αλλά και της Ευρώπης γενικότερα. Δημιουργήθηκαν από τις γεωλογικές μεταβολές του Μαλιακού Κόλπου και του ορεινού όγκου Καλλιθρόμου-Κνημίδος, κι έγιναν γνωστές λόγω της σπάνιας σύστασης τους σε φυσικά μέταλλα, άλατα και ραδόνιο. Οι ιαματικές πηγές των Καμένων Βούρλων αναβλύζουν από τους πρόποδες του βουνού Κνημής, έχουν διαφορετική θερμοκρασία και ραδιενέργεια. Υπάρχουν οι ραδιενεργές πηγές, η υδρόθειο-χλωρονατριούχος, μια σιδηρούχος πηγή και η καλλυντική πηγή της Αφροδίτης, που περιέχει καλλοειδές θείο. Η θερμοκρασία των πηγών είναι 35-36°C και τα νερά τους είναι ευεργετικά για πολλές και διάφορες παθήσεις. Έτσι στη δεκαετία του 1930 αρχίζει η αξιοποίησή τους και στη πόλη χτίζονται τα πρώτα σύγχρονα ξενοδοχεία. Μεταπολεμικά τα Καμένα Βούρλα αποκτούν πολύ μεγάλη φήμη προσελκύοντας προσωπικότητες απ' όλη την Ελλάδα και τον κόσμο.

Εικόνα 32

Άποψη από το οικόπεδο μελέτης προς την παραλία των Καμένων Βούρλων. Σ' αυτό το σημείο της παραλίας υπάρχει διαμόρφωση. Πρόκειται για ένα απ' τα καλύτερα σημεία για κολύμπι στην παραλία του χωριού.

Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 33 (δεξιά σελίδα)

Άποψη από την παραλία των Καμένων Βούρλων προς το οικόπεδο μελέτης.

Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 34 (κάτω αριστερά)
Άποψη από το ξενοδοχείο
"Ράδιον" προς την παραλία.
Εδώ και κάποια χρόνια στην
βόρεια πλευρά του οικοπέδου
λειτουργεί ένα λούνα παρκ.
Κάποτε σ' αυτό το σημείο υπήρχε
πάρκο που ανήκε στο ξενοδοχείο
αλλά ήταν ανοιχτό για τους
περαστικούς.
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 35 (κάτω δεξιά)
Άποψη από το εσωτερικό του
οικοπέδου προς το βουνό Κνήμις
και την εθνική οδό. Ο χώρος
αυτός είναι παρατημένος, με
πολύ πυκνή βλάστηση σε κάποια
σημεία.
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Τα Καμένα Βούρλα έχουν ένα σχετικά ομοιογενές τοπογραφικό, με δύο χαρακτηριστικά φυσικά όρια, το βουνό και την θάλασσα. Ανάμεσα στα όρια αυτά απλώνεται ο οικισμός, ομοιογενής αφού όλα τα κτίρια είναι παρόμοιου μεγέθους και ύψους με πράσινους χώρους να παρεμβάλλονται. Χαρακτηριστικό της περιοχής είναι η σχετικά σύντομη διάρκεια της ημέρας, λόγω του όρους Κνήμις το οποίο είναι πολύ επιβλητικό λόγω της έντονης κλίσης και τους ύψους του. Ο οικισμός έχει πολύ μικρή έκταση σε σχέση με το ύψος του βουνού, έτσι η σκιά του τον καλύπτει πολύ γρήγορα μέσα στην μέρα. Στην περιοχή τα κτίρια είναι κυρίως εξοχικές κατοικίες, μόνιμες κατοικίες, κάποιες εμπορικές χρήσεις παραλιακά και αρκετοί ξενώνες. Λόγω των διάσημων θερμών πηγών της περιοχής, λειτουργεί ένα δημόσιο υδροθεραπευτήριο, το οποίο βέβαια έχει πολύ μικρή επισκεψιμότητα και κυρίως από μεγαλύτερες ηλικίες.

Το οικόπεδο της πρότασης βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, έχει πρόσβαση στον κεντρικό αυτοκινητόδρομο και τελειώνει μπροστά από την παλιά εθνική Αθηνών - Λαμίας. Στο οικόπεδο βρίσκονται σήμερα τα δύο ξενοδοχεία "Ράδιον" και "Θρόνιον", κάποτε πολυσύχναστα και δημοφιλή. Χτισμένα την δεκαετία του '40 και με μεγάλη επισκεψιμότητα τις δεκαετίες 50-70 από τον αρχιτέκτονα Μολφέση σε ρυθμό Bauhaus, αντιπροσωπευτικό δείγμα της αρχιτεκτονικής του μεσοπολέμου. Το Ράδιον είναι χτισμένο στην πλευρά του δρόμου. Τα κτίρια πρέπει να εγκαταλείφθηκαν περί το 1980 και βρίσκονται σε πολύ κακή κατάσταση, εσωτερικά και εξωτερικά. Αποτελούν πόλους μόλυνσης για την πόλη. Η αναπαλαίωση τους αν όχι αδύνατη, θα ήταν εξαιρετικά μεγάλου κόστους. Η αρχιτεκτονική των κτιρίων έχει πλέον μόνο ιστορική αξία, καθώς δεν δύναται να αποτελέσει πια πόλο έλξης επισκεπτών της σύγχρονης εποχής.

Τα Καμένα Βούρλα σαν σύγχρονη δημοφιλής λουτρόπολη, μπορεί να μετατραπεί πλέον σε ένα πολυσύχναστο κέντρο τουρισμού εκμεταλλευόμενη στο έπακρον της ιαματικές πηγές της. Τα λουτρά αποτελούν αρχαία ελληνική και ρωμαϊκή συνήθεια. Σήμερα η τεράστια ανάπτυξη των σπα και του ιαματικού τουρισμού σ' όλο τον κόσμο δημιουργούν τις ιδανικές συνθήκες για την δημιουργία ενός σύγχρονου υδροθεραπευτηρίου και κέντρου ευεξίας. Προσφορά του κέντρου αυτού θα είναι ένας συνδυασμός θεραπείας, αθλητισμού και ομορφιάς με την αναγκαία σήμερα χαλάρωση, αλλά και την αναζήτηση της μέγιστης σωματικής εμπειρίας στην οποία στοχεύει ο ιαματικός-ηδονιστικός τουρισμός.

Εικόνα 36 (πάνω αριστερά)
Εσωτερικό του ξενοδοχείου "Ράδιον". Πρόκειται για τον χώρο που κάποτε βρισκόταν το εστιατόριο του ξενοδοχείου, στην βόρεια πλευρά του οικοπέδου με θέα προς το πάρκο και την παραλία.
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 37 (κάτω αριστερά)
Όψη του ξενοδοχείου "Ράδιον" από τα δυτικά.
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 38 (δεξιά)
Εσωτερικός διάδρομος του ξενοδοχείου. Η φύση έχει εισχωρήσει πλήρως στους χώρους του κτιρίου.
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργαντζή

Εικόνα 39
Τοπογραφικό της περιοχής. Σε
μάυρο πλαίσιο βρίσκεται το
οικόπεδο μελέτης.
Πηγή: [http://www.ktimatologio.gr/
Pages/Default.aspx](http://www.ktimatologio.gr/Pages/Default.aspx)

Εικόνα 40
Όρος Κνημής
Φωτογραφία: Νεφέλη Γεωργιάδου

Σχεδιασμός

“Architecture is a language and I think you have to have a grammar in order to have a language. If you are good at that, you speak a wonderful prose, if you are really good, you can be a poet”.

Mies van der Rohe

Η πιεστική καθημερινότητα του σύγχρονου ανθρώπου, η ρουτίνα, η καθημερινή ένταση, το άγχος, η περιοδικότητα που χαρακτηρίζει την κάθε δραστηριότητα διογκώνει την ανάγκη για παύση. Οι διακοπές ταυτίζονται με την χαλάρωση, την περιπέτεια. Ταυτίζονται και με την αλλαγή. Την ανάγκη για ένα διαφορετικό βίωμα, για μια ανανέωση, γι’ αυτό που δεν υπάρχει στην καθημερινότητα. Μια εμπειρία.

Το υδροθεραπευτήριο δημιουργείται με στόχο να αποτελέσει το σκηνικό για την εκτέλεση της εμπειρίας. Μέσα σ’ έναν προστατευμένο χώρο προσδοκούμε να στήσουμε την βάση για την παραγωγή εμπειριών και καταστάσεων. Οι καταστάσεις που επιδιώκουμε να διαμορφώσουμε είναι κυρίως καταστάσεις χαλάρωσης και βραδύτητας ρυθμών, χρησιμοποιώντας τα στοιχεία για τα οποία ήδη μιλήσαμε, σύγχρονες ανάγκες, υπάρχον απόθεμα, διαθέσιμο προϊόν, ταυτότητα τοποθεσίας με βάση την αρχιτεκτονική παρέμβαση. Στην σύνθεση υπάρχει άμεση σχέση της αρχιτεκτονικής με το γυμνό σώμα, τη σκιά και το φως. Βάζουμε το σώμα σ’ έναν οριοθετημένο και σαφώς ορισμένο λαβύρινθο (με την έννοια ότι ο επισκέπτης έχει μια και μόνο επιλογή διαδρομής) και το αφήνουμε να περιπλανηθεί και να αφηθεί ώστε να του συμβούν πράγματα. Δεν γνωρίζει ακριβώς τι πρόκειται να συναντήσει, σε τι χώρο θα βρεθεί και πόσο χρόνο θα διαρκέσει η περιήγηση, κι αυτό είναι μια πρόκληση και το κυριότερο στοιχείο της προσέγγισης αυτής.

Η αρχιτεκτονική για να ολοκληρωθεί πρέπει να συσχετισθεί με ένα σώμα. Το σώμα περπατάει, στέκεται, κάθεται, κολυμπάει, τρέχει, πηδάει. Ο χώρος είναι αφηγηματικός, προκύπτει από την ερμηνεία ενός προγράμματος, το οποίο αποκαλούμε πρόγραμμα ευεξίας, και αυτό καθορίζει τι πρέπει να κάνει το σώμα, να περπατάει, να στέκεται, να βρέχεται, να πίνει, να είναι ζεστό, κρύο, ξαπλωτό ή όρθιο. Το πρόγραμμα προέκυψε με βάση την έρευνα που διατυπώθηκε παραπάνω και σχετίζεται με τις διάφορες ανάγκες που έχει το σώμα όταν γίνεται αθλητική ή θεραπευτική άσκηση. Οι ανάγκες αυτές είναι συγκεκριμένες και έχουν απόλυτη σειρά. Έτσι, η σειρά αυτή θα παράξει τα κάθετα και οριζόντια στοιχεία, τα κενά, τα πλήρη, την προοπτική και τελικά την αίσθηση που πρέπει να έχει ο κάθε χώρος. Είναι μια προσπάθεια μετατροπής του λεκτικού σε αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο, άμεσα συνδεδεμένο με το ανθρώπινο σώμα και τις δυνατότητες του.

Το είδος του χώρου που δημιουργείται δεν ανήκει στην κατηγορία του περίοπτου αντικείμενου, είναι περισσότερο μια εμπειρία εσωτερικού, ένας περισσότερο απτικός παρά οπτικός χώρος. Πέρα από το τοπίο της σύνθεσης, το οριζόντιο γύρω τοπίο είναι επίσης ένα ομοιογενές τοπίο, όπου δεν εξέχουν περίοπτα αντικείμενα αλλά συνεχή όρια, φυσικά και τεχνητά, δημιουργούν χώρους. Οι χώροι, κλειστοί και υπαίθριοι, αποτελούν ένα συνεχές “χαλί”. Η συνοχή και η οργάνωση τους προκύπτει από την εμπειρία, την σωματική εμπειρία του χώρου και του υδάτινου στοιχείου

αρθρωμένων πάνω σε αφηγηματικές πορείες. Η κάτοψη είναι μια συνεχής πλοκή τοίχων μεταξύ χώρων. Κάποιοι απ' αυτούς είναι στεγασμένοι ή κλειστοί, άλλοι είναι υπαίθριοι. Οι πλάκες, όπως αντίστοιχα και οι τοίχοι, "χύνονται" στον χώρο δημιουργώντας μεγαλύτερες ενότητες και τονίζουν την απτική -αφηγηματική υπόσταση της σύνθεσης. Δεν υπάρχει ένα κτίριο, αλλά αρχιτεκτονικά στοιχεία που συνεργάζονται και συνδέονται παράγοντας χώρο.

Το σύστημα αποτελείται από τρεις χωρικές καταστάσεις, υπαίθριο, κλειστό και στεγασμένο χώρο, καθώς και πέντε αρχιτεκτονικά στοιχεία, τοιχίο, κολώνα, γυαλί (κάθετα), πλάκα και νερό (οριζόντια). Τα στοιχεία αυτά πολλαπλασιάζονται και δημιουργούν τις παραπάνω χωρικές καταστάσεις με βάση το πρόγραμμα ευεξίας.

Εικονολόγιο

Εικόνα 41, 42, 43, 44

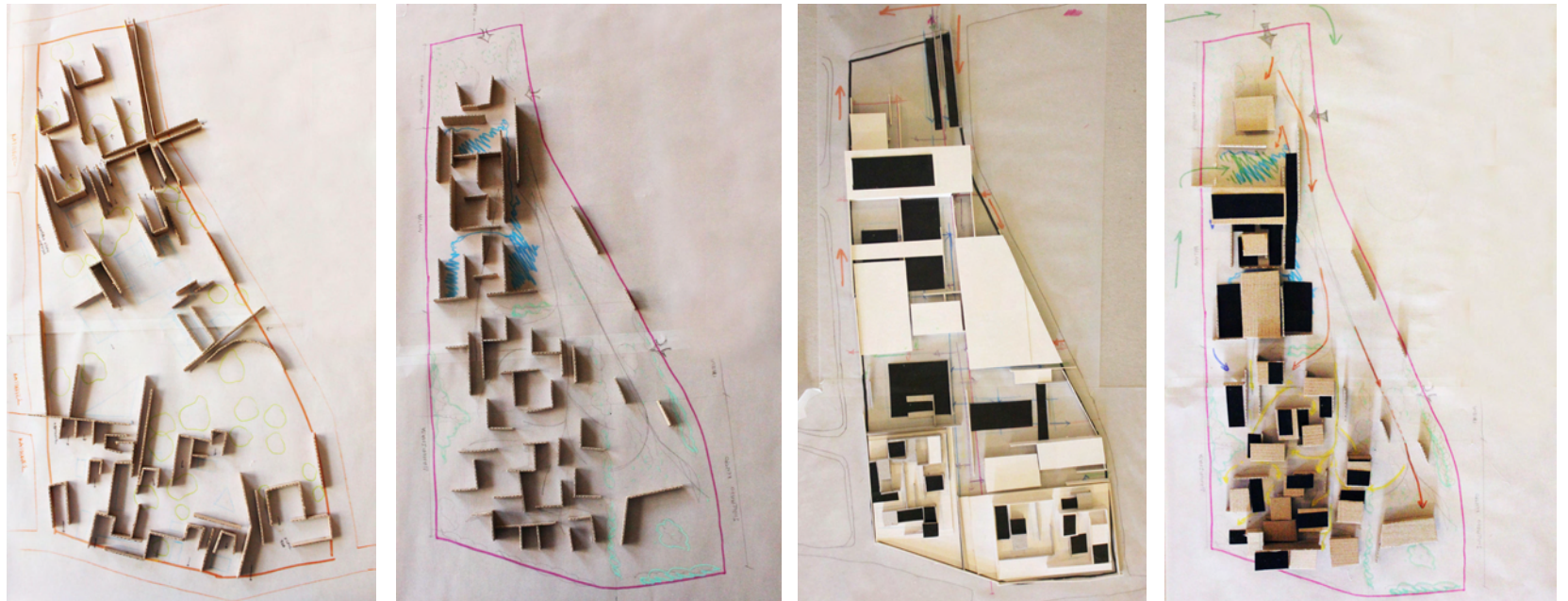
Μακέτες που προέκυψαν μετά από την παραγωγή των ψηφιακών εικόνων-κολλάζ. Από αυτές τις μακέτες προέκυψαν οι κατόψεις των κτιρίων.

"A camera cannot see what a human can see, there is always something missing, and refers to the inability of a camera to reproduce a sense of space and volume."

David Hockney

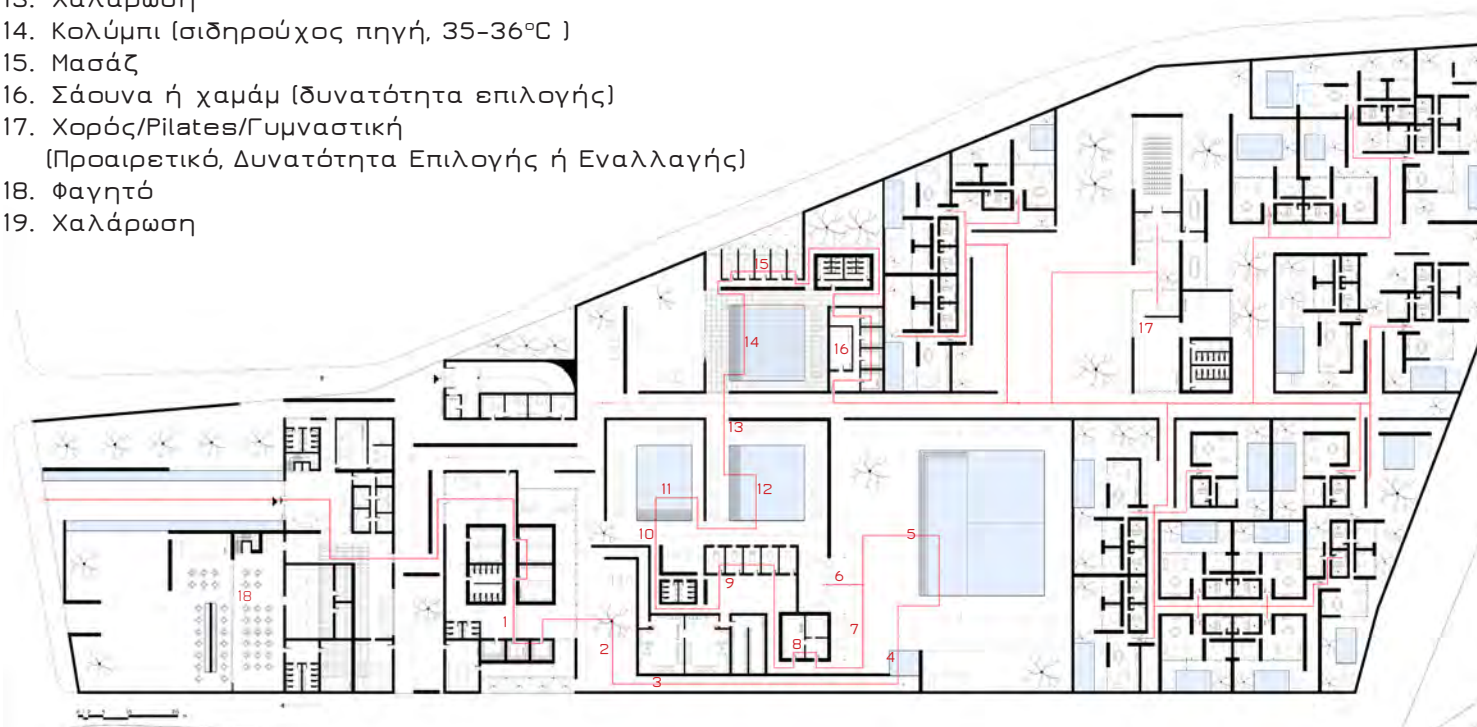
Κατά την διαδικασία της αρχιτεκτονικής σύνθεσης ακολουθήθηκε μια μέθοδος σχεδιασμού από μέσα προς τα έξω και αντιστρόφως με την δημιουργία ψηφιακών εικόνων-κολλάζ, οι οποίες γίνονταν σταδιακά μακέτα και κατά συνέπεια κάτοψη. Στην συνέχεια με την αλλαγή στην κάτοψη άλλαζε και η αντίστοιχη εικόνα. Παράχθηκε έτσι ένα εικονολόγιο το οποίο συνεχώς εξελισσόταν μαζί με τα σχέδια, έως ότου φτάσουμε στην τελική μορφή της σύνθεσης.

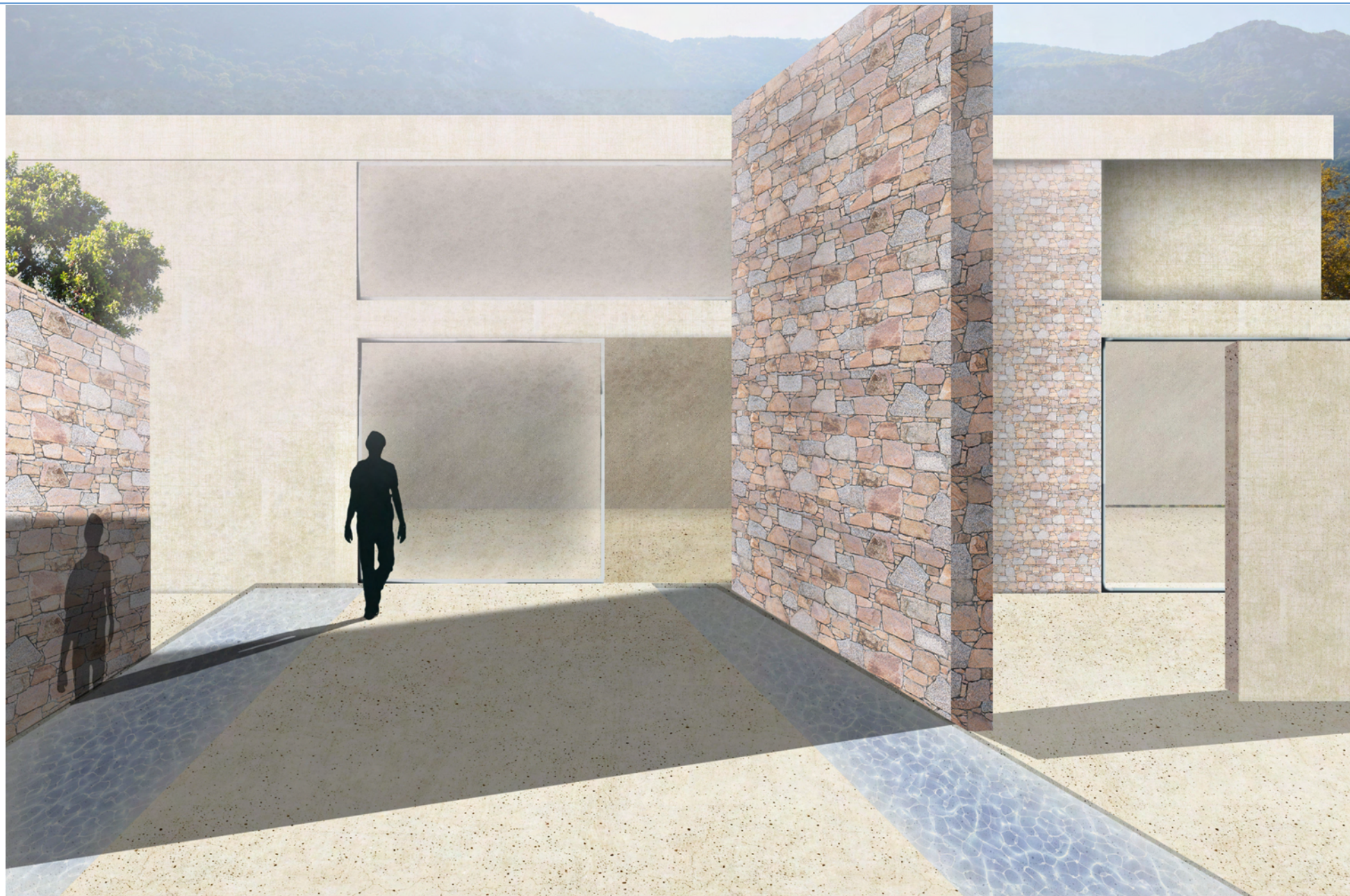
Το εικονολόγιο αποτελείται από μια σειρά εικόνων που ανταποκρίνονται σε στιγμιότυπα καταστάσεων μέσα στο κτίριο. Η σειρά που ακολουθούν διαγράφει μια πορεία στην κάτοψη, από την κεντρική είσοδο μέχρι τα διαμερίσματα. Οι εικόνες αποτελούν ένα είδος ψηφιακού κολλάζ. Δεν στοχεύουν στην τρισδιάστατη, φωτορεαλιστική απεικόνιση του κτιρίου, αλλά στην αποτύπωση της συναισθηματικής κατάστασης ή διάθεσης του επισκέπτη στο κάθε σημείο. Για αυτό τον λόγο δεν υπάρχει μεγάλη σαφήνεια, η τρίτη διάσταση είναι κάπως "αφελής" ή μερικώς υπαρκτή, ο χώρος είναι περισσότερο επίπεδος. Τα υλικά, το φως, η προοπτική και το σώμα συνθέτουν μια συναισθηματική πορεία.

Πρόγραμμα Ευεξίας

1. Σάουνα
2. Έξοδος σε υπαίθριο χώρο, εισπνοή καθαρού αέρα
3. Περπάτημα σε διάδρομο εκτόξευσης κρύου νερού
4. Βουτιά σε πισίνα με κρύο νερό
5. Κολύμπι στην μεγάλη θερμαινόμενη πισίνα (ραδιενεργές πηγές, 35-36°C)
6. Πόση χυμού
7. Χαλάρωση
8. Χαμάμ
9. Μασάζ (δυνατότητα επιλογής)
10. Περπάτημα σε διάδρομο εκτόξευσης κρύου νερού
11. Κολύμπι (καλλυντική πηγή της Αφροδίτης, περιέχει καλλοειδές θείο, 35-36°C, ροδόλουτρο)
12. Κολύμπι (υδρόθειο-χλωρονατριούχος, 35-36°C)
13. Χαλάρωση
14. Κολύμπι (σιδηρούχος πηγή, 35-36°C)
15. Μασάζ
16. Σάουνα ή χαμάμ (δυνατότητα επιλογής)
17. Χορός/Pilates/Γυμναστική
(Προαιρετικό, Δυνατότητα Επιλογής ή Εναλλαγής)
18. Φαγητό
19. Χαλάρωση

A. Είσοδος

Β. Εστιατόριο

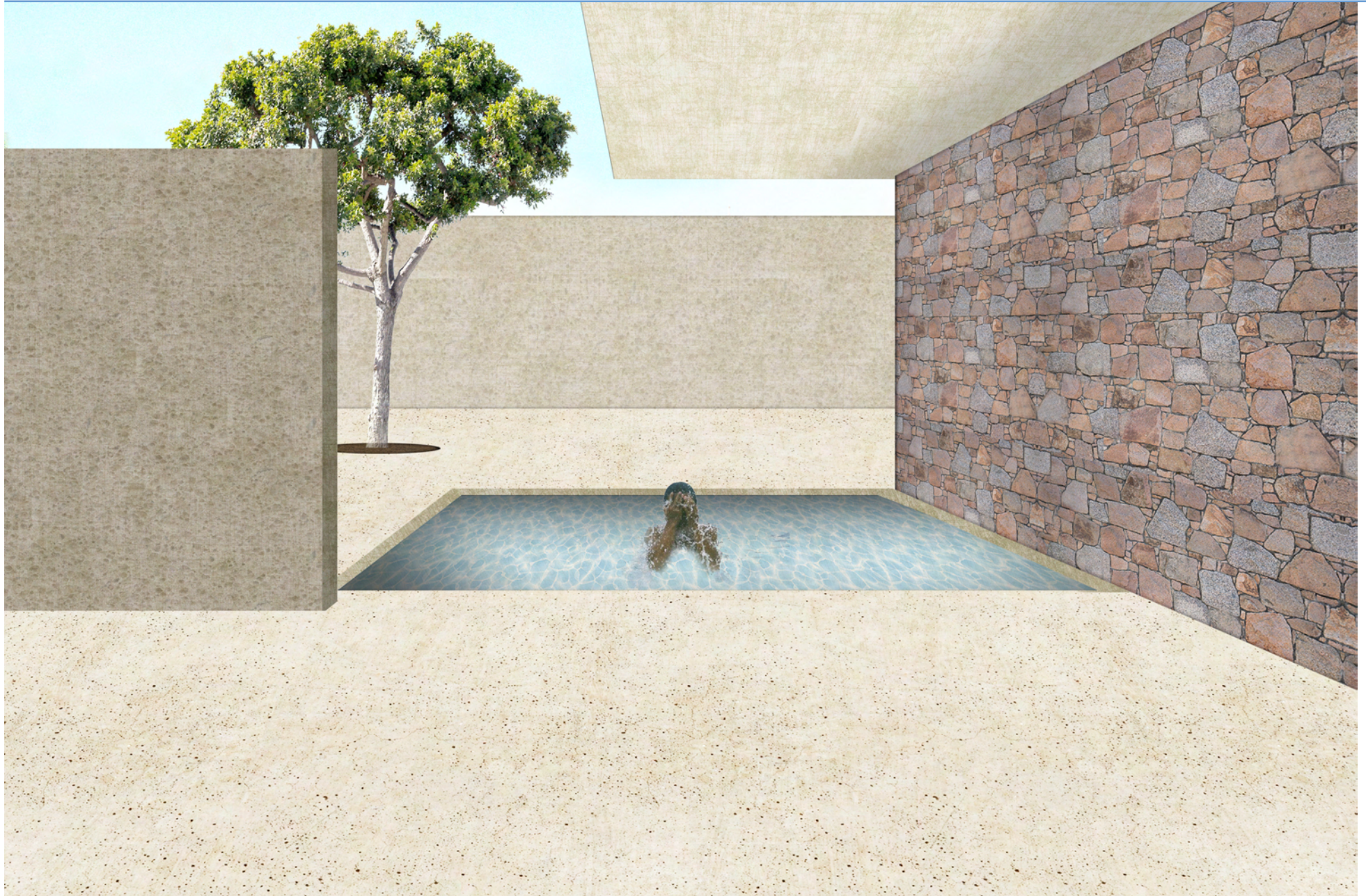
Γ. Είσοδος Αποδυτήριων

Δ. Διάδρομος Εκτόξευσης παγωμένου νερού

Ε. Εσωτερικά του διαδρόμου εκτόξευσης νερού

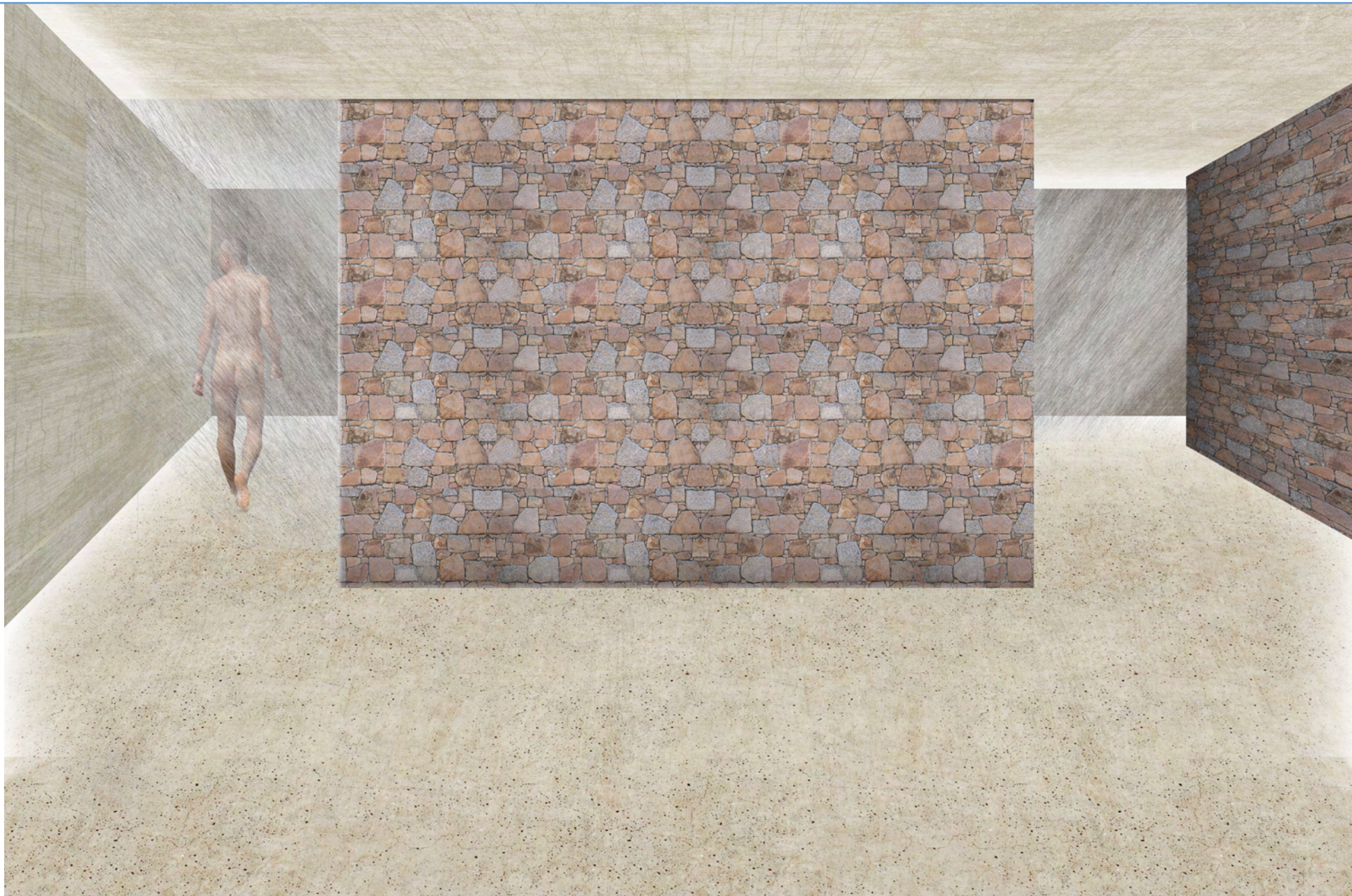
Ζ. Λεκάνη Βύθισης, Κρύο Νερό

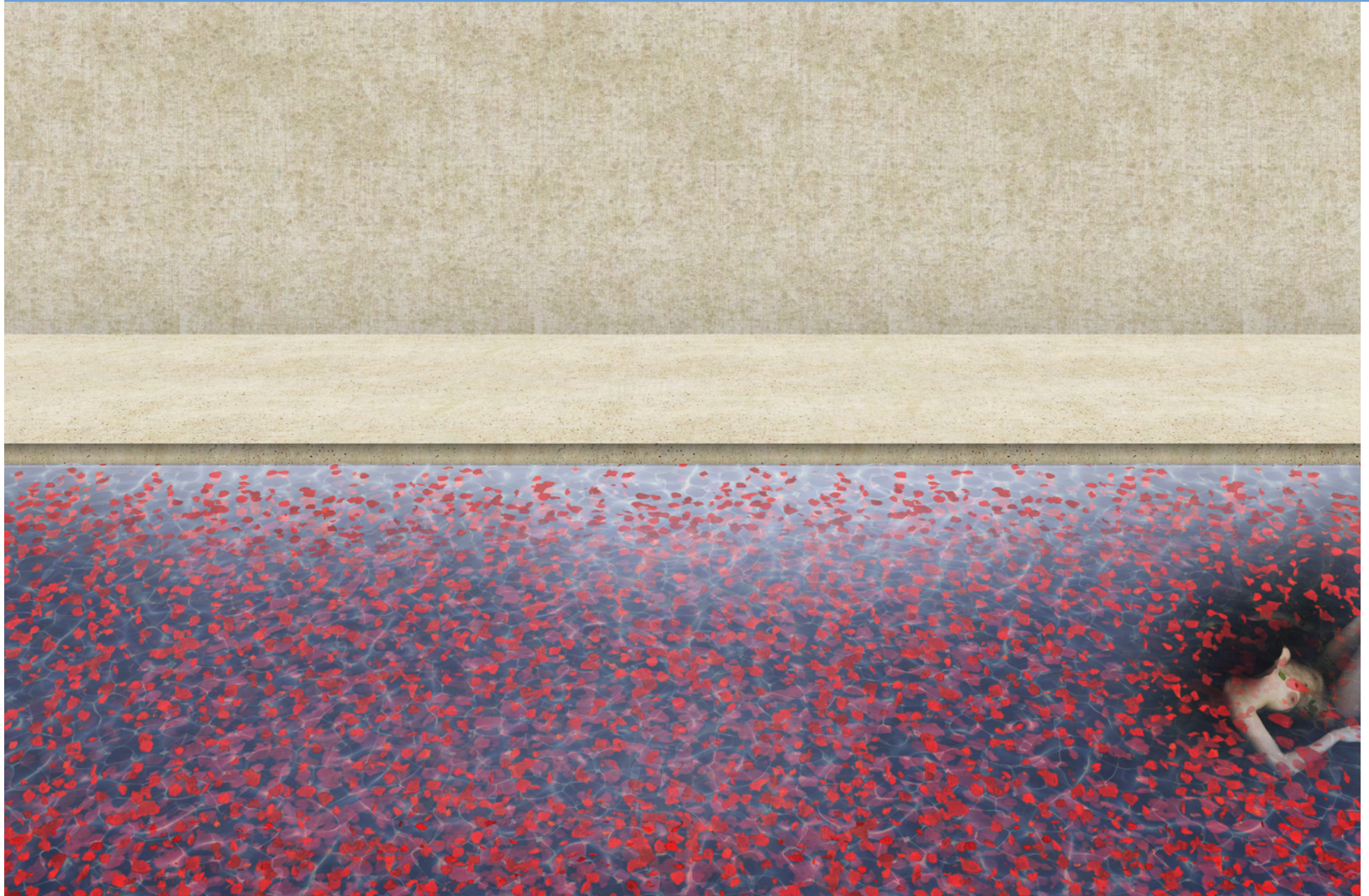
Η. Κεντρική Πισίνα, Ραδιενεργές πηγές

Θ. Κεντρική Πισίνα, Ραδιενεργές Πηγές

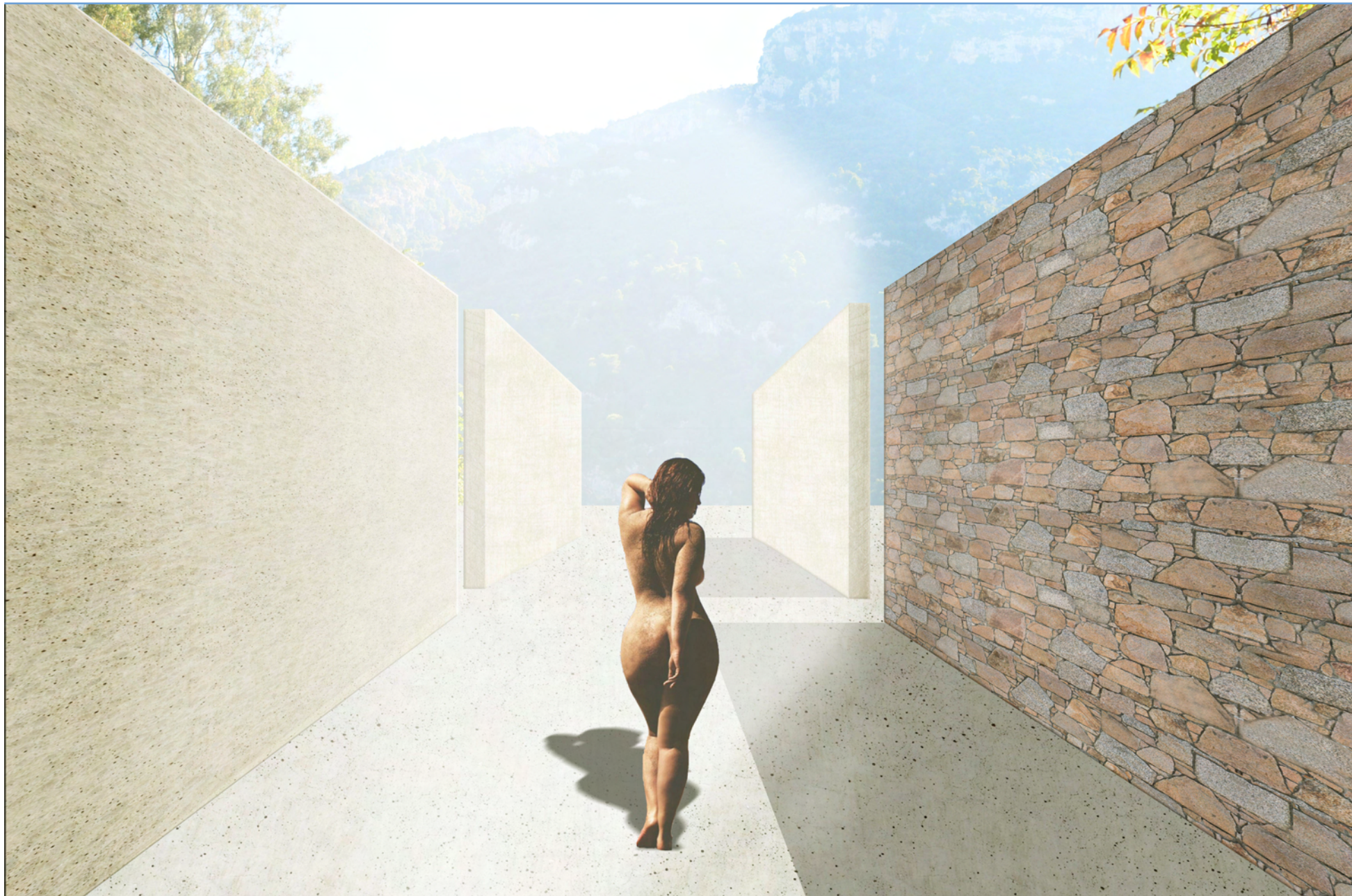
Ι. Στεγασμένος Διάδρομος Εκτόξευσης Νερού

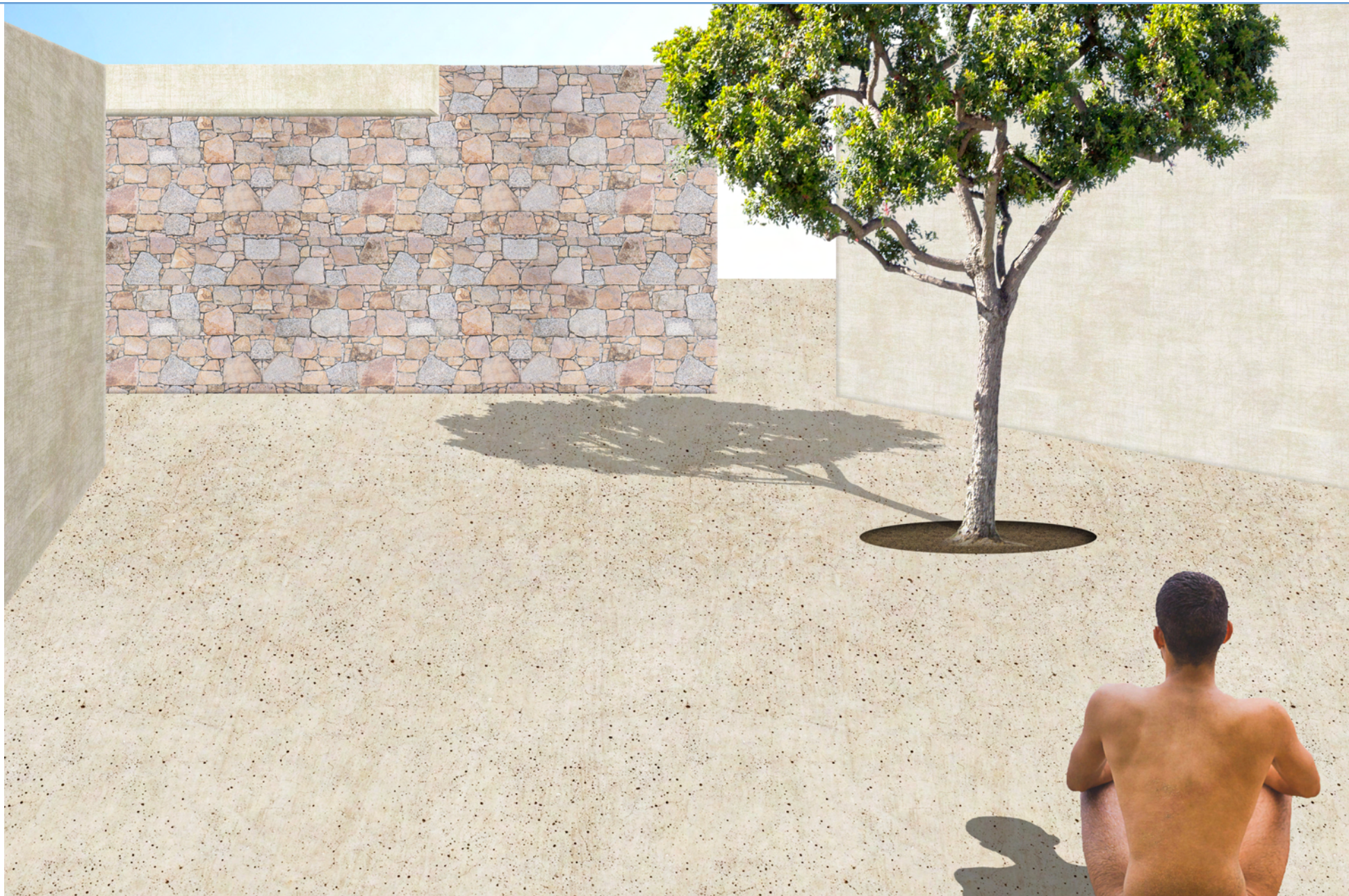
Κ. Πισίνα, Πηγή Καλλωπισμού Αφροδίτης, ροδόλουτρο

Α. Πισίνα χλωριούχου υδροθείου

Μ. Κεντρικός Διάδρομος Πορείας

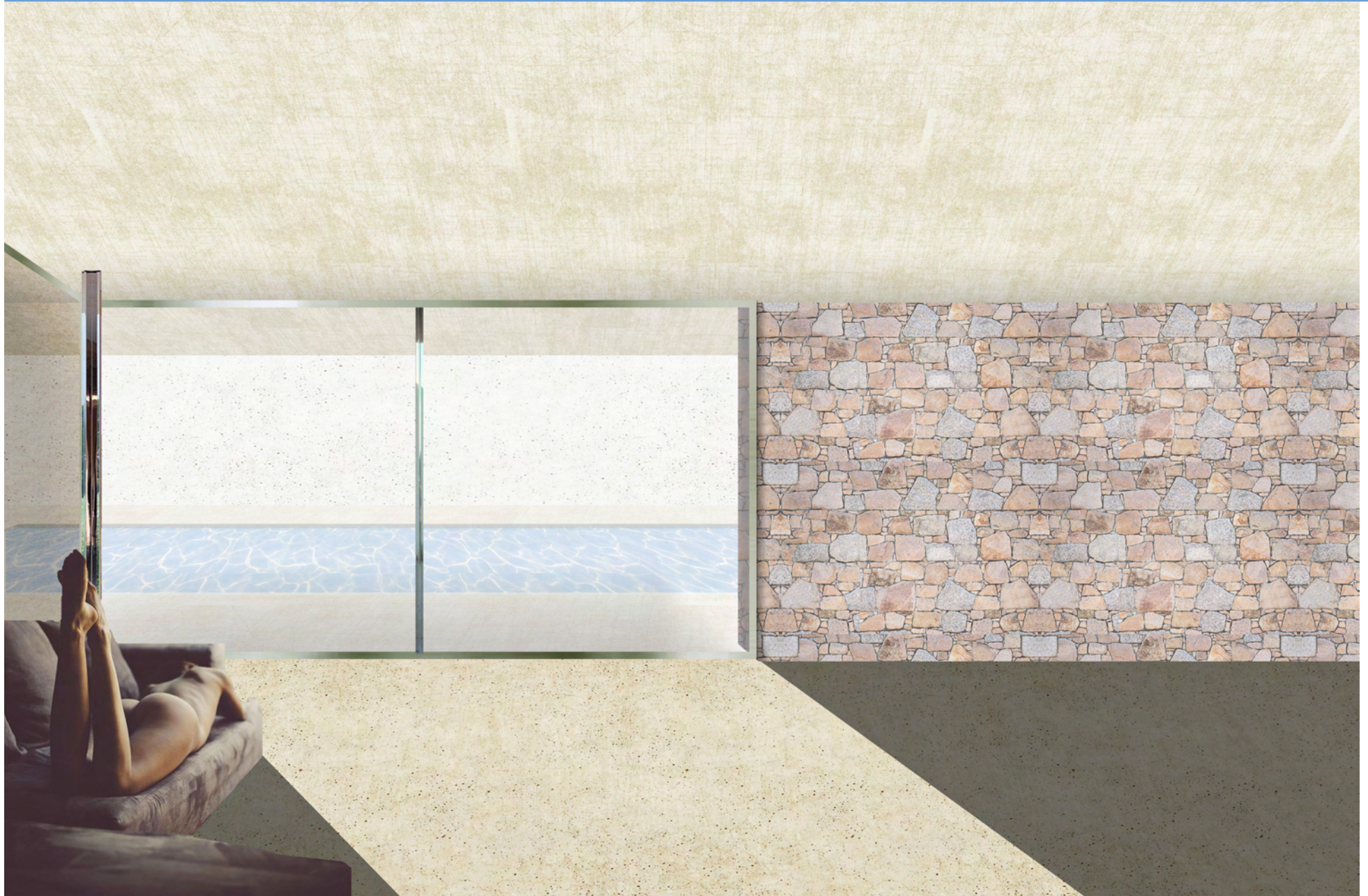
N. Αίθριο

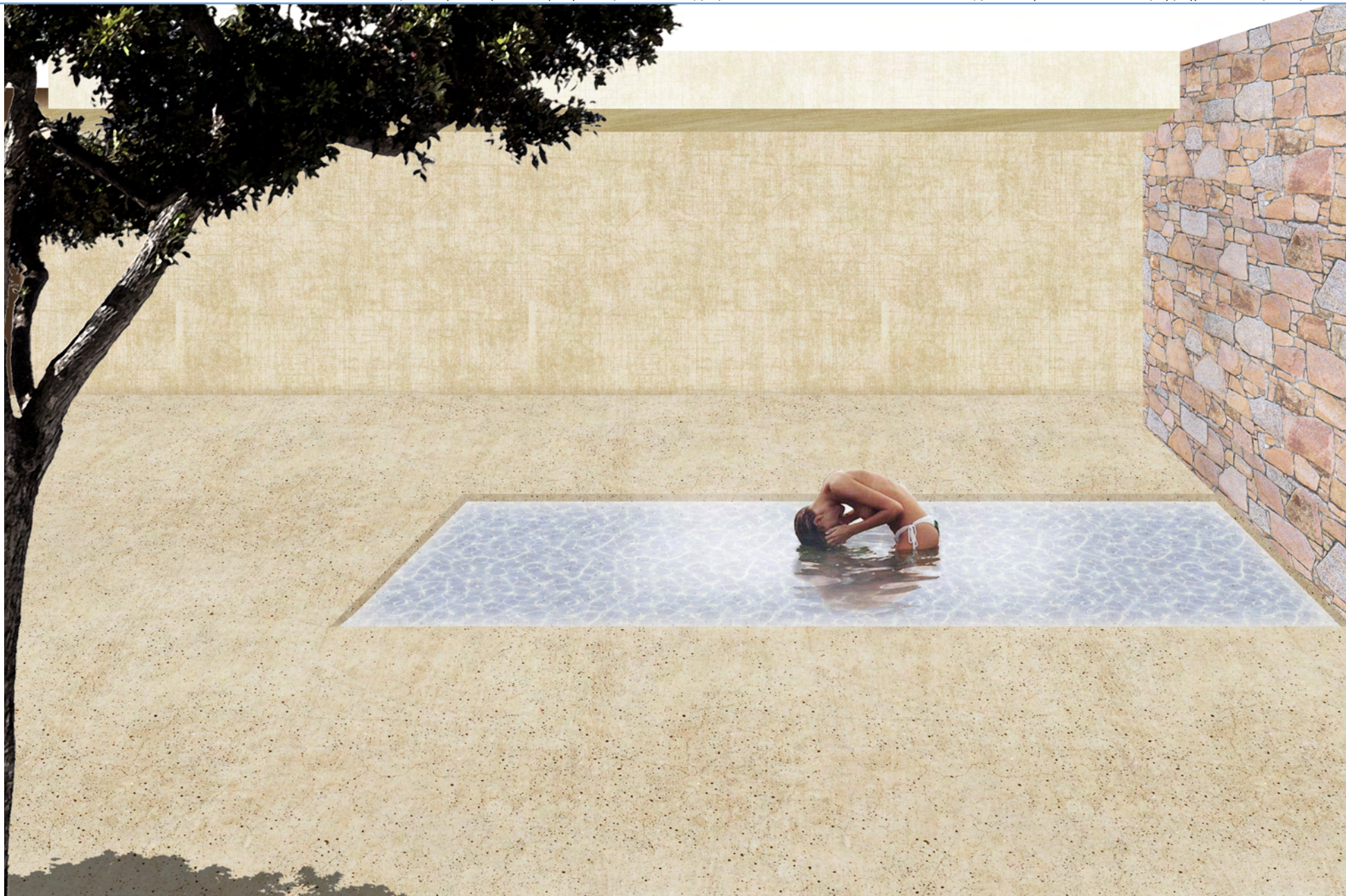
Ξ. Αυλή διαμερίσματος

0. Προάυλιο Κτιρίου Δραστηριοτήτων

Π. Καθιστικό διαμερίσματος

Ρ. Πισίνα διαμερίσματος

Σ. Λουτρό διαμερίσματος

Κτιριολογικό πρόγραμμα

1. 2 θερμαινόμενες πισίνες (ρωμαϊκό Calidarium)
2. 1 πισίνα με χλιαρή θερμοκρασία (ρωμαϊκό Tapidarium)
3. 1 μικρή πισίνα με κρύο νερό (ρωμαϊκό Frigitarium)
4. 1 πισίνα με θαλασσινό νερό
5. 2 διάδρομοι εκτόξευσης νερού
6. 2 σάουνες 80 °C-120 °C
7. 2 χαμάμ 55 °C
8. Αίθουσες μασάζ
9. Γυμναστήριο
10. Αίθουσα Yoga, Pilates, χορού κλπ.
11. Εστιατόριο
12. 2 Μπαρ
13. Χώροι Φιλοξενίας
 - 7 τετράκλινα δωμάτια
 - 3 τρίκλινα δωμάτια
 - 8 δίκλινα δωμάτια
14. Βοηθητικοί χώροι (αποθήκες, πλυντήρια)
15. Διοικητικοί χώροι
16. Αποδυτήρια, ντους
17. Αίθουσα εκδηλώσεων
18. 2 συνεδριακοί χώροι
19. Υπόγειος χώρος στάθμευσης

Η είσοδος στο συγκρότημα για τους πεζοούς επισκέπτες γίνεται από τον βορρά. Το βόρειο κτίριο (κτίριο Α) είναι το κτίριο εισόδου και διαθέτει στο ισόγειο τον χώρο υποδοχής και το εστιατόριο, το οποίο συνεχίζει και στον όροφο. Εκτός από τις κύριες χρήσεις λειτουργούν και ένα ιατρείο με φαρμακείο, διοικητικοί χώροι και αποθήκες. Στον όροφο υπάρχουν χώροι μασάζ και καλλωπισμού. Στο δώμα υπάρχει η πισίνα με το θαλασσινό νερό (με γυάλινο πάτο) και το εστιατόριο.

Η είσοδος των οχημάτων γίνεται από τον ανατολικό δρόμο κι από το βορειοανατολικό κτίριο (κτίριο Γ) οδηγούνται μέσω ράμπας στον υπόγειο χώρο στάθμευσης (ελεύθερο ύψος=2,20 μέτρα, 88 θέσεων). Στο κτίριο αυτό, στο ισόγειο, υπάρχουν επίσης αποδυτήρια για τους υπαλλήλους των λουτρών.

Το βορειοδυτικό κτίριο (κτίριο Β) είναι το κτίριο απ' όπου ξεκινάει το πρόγραμμα ευεξίας. Εδώ στεγάζονται αποδυτήρια (WC, ντους), σάουνα, χώροι χαλάρωσης και κάποιοι βοηθητικοί χώροι (αποθήκες).

Ακολουθεί το κτίριο Δ. Ο επισκέπτης διασχίζει έναν ανοιχτό διάδρομο που εκτοξεύει νερό, βουτάει στην λεκάνη βύθισης (κρύο νερό) και τέλος εισέρχεται στο κτίριο Δ. Εδώ υπάρχουν χώροι μασάζ, χαμάμ, πλυντήρια και αποθήκες, WC και ντους και τέλος ένας στεγασμένος διάδρομος εκτόξευσης νερού, ο οποίος οδηγεί αρχικά στην πισίνα καλλωπισμού Αφροδίτης (ροδόλουτρο, ύψους 1,60 μέτρα) και στη συνέχεια στην πισίνα χλωριούχου υδρόθειου (ύψους 1,60 μέτρα).

Από εκεί οδηγείται στο κτίριο Ε με την πισίνα σιδηρούχου πηγής. Εδώ επίσης στεγάζονται χώροι μασάζ, σάουνες, χαμάμ και WC.

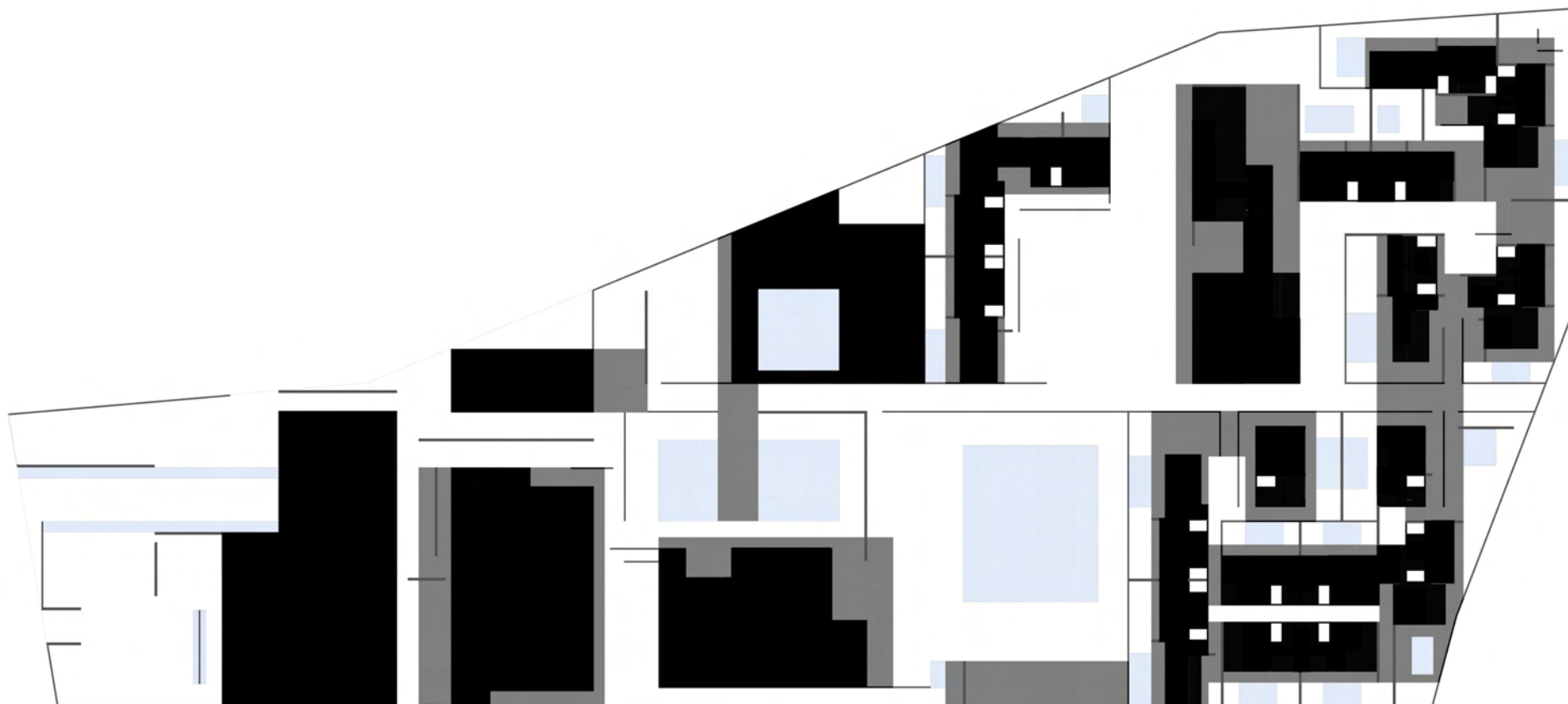
Στη συνέχεια, οδηγείται στο κτίριο Ζ, το οποίο έχει κοινό δώμα με τα συγκροτήματα Ηβ και Ηγ των χώρων φιλοξενίας. Εδώ λειτουργεί το γυμναστήριο του συγκροτήματος, μία αίθουσα χορού/pilates, μία αίθουσα εκδηλώσεων και δύο συνεδριακοί χώροι.

Οι χώροι φιλοξενίας χωρίζονται σε τρία συγκροτήματα, το Ηα, το Ηβ και το Ηγ στη νότια πλευρά του οικοπέδου. Υπάρχουν τρεις τυπολογίες διαμερισμάτων ανάλογα με τις κλίνες (δίκλινο, τρίκλινο, τετράκλινο). Όλα τα δωμάτια διαθέτουν καθιστικό και κουζίνα, υπνοδωμάτιο, λουτρό (με μπανιέρα και ντους) με αίθριο. Κάθε διαμέρισμα διαθέτει ιδιωτική αυλή και πισίνα (ύψους 1 μέτρο).

Τα υλικά που χρησιμοποιούνται στον φέρων οργανισμό είναι πέτρα, οπλισμένο σκυρόδεμα και μεταλλικά υποστυλώματα. Οι τοίχοι από σκυρόδεμα και οι τοίχοι πλήρωσης (τούβλο) επικαλύπτονται με κουρασάνι. Ο σκελετός των κτιρίων (εκτός του Α) αποτελείται από ανεστραμμένες δοκούς.

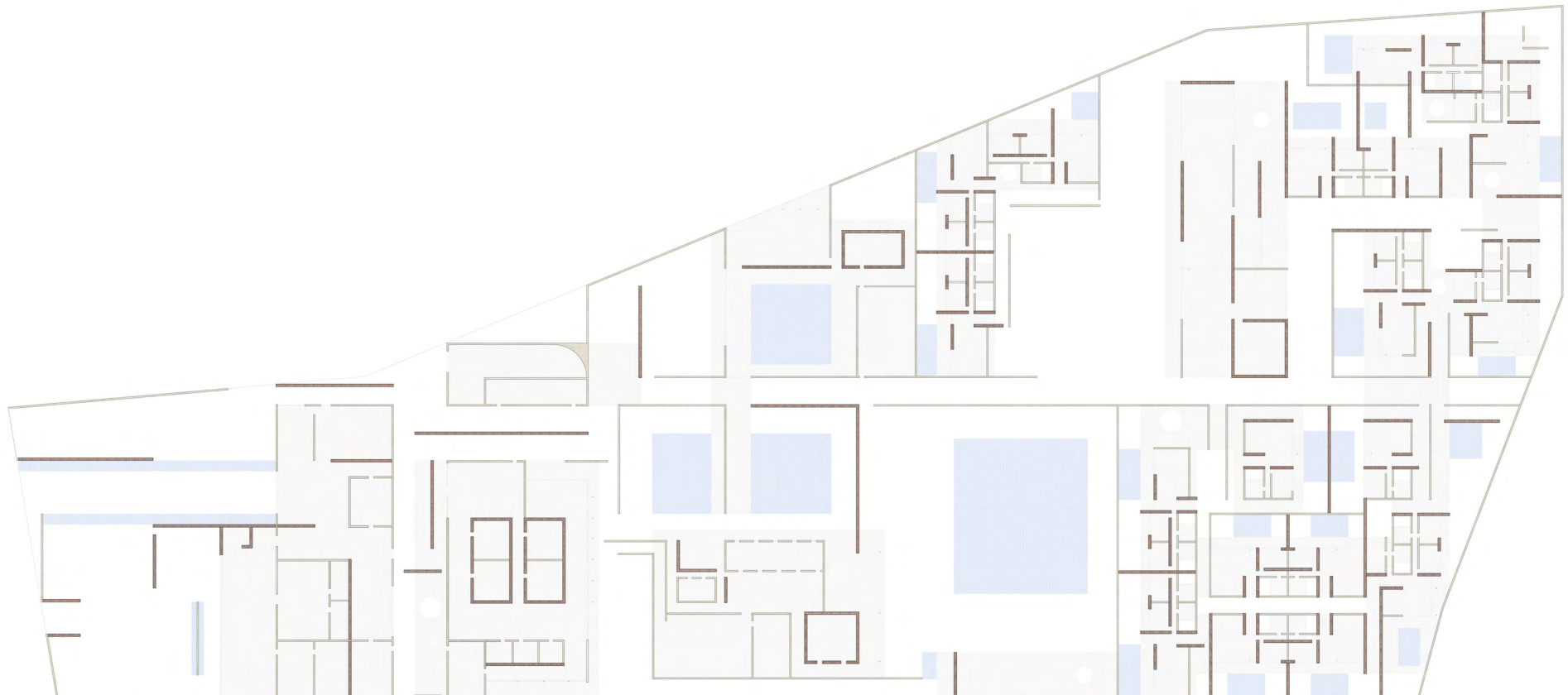
Υπόμνημα

- Κτισμένο
- Άκτιστο
- Στεγασμένο
- Νερό

Υπόμνημα

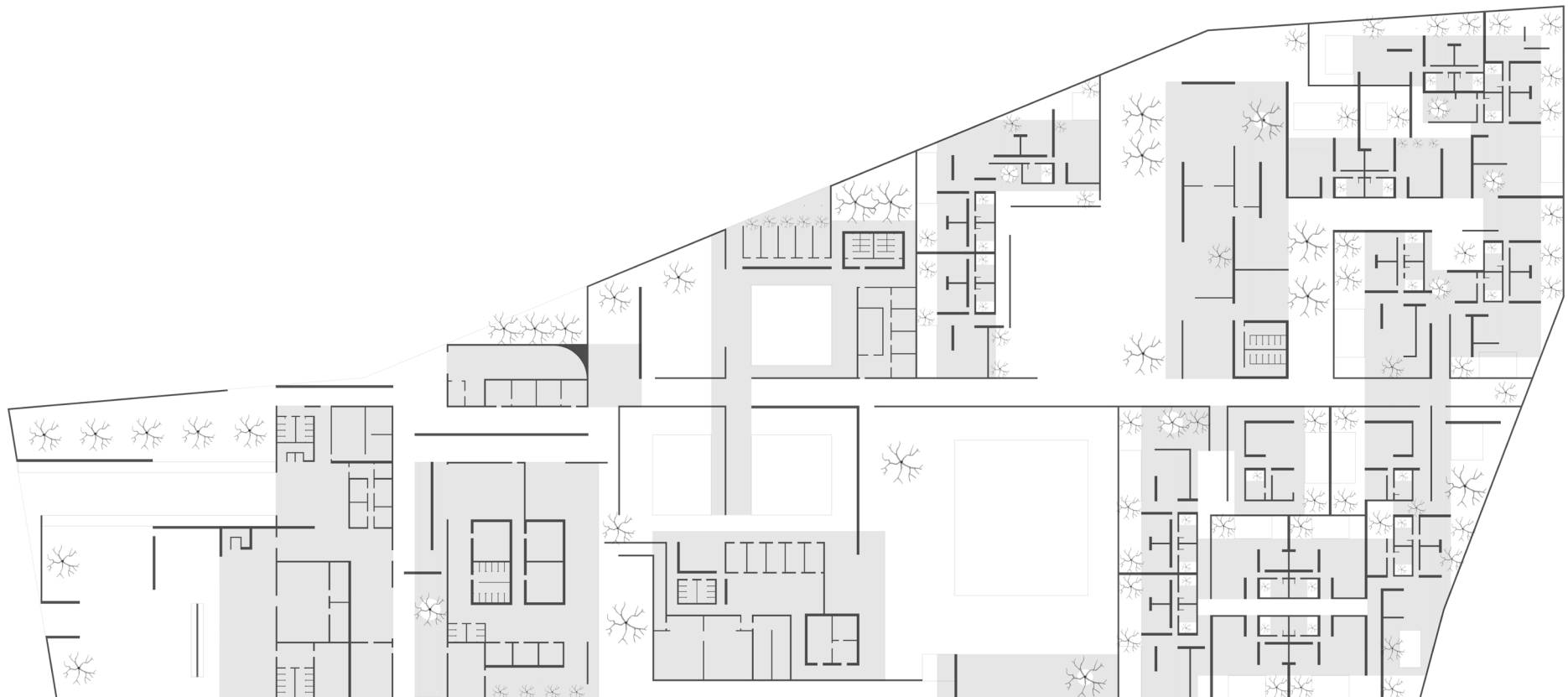
- Νερό
- Κουρασάνι
- Πέτρα
- Η Μεταλλικό υποσύλωμα
- Πλάκα οπλισμένου σκυροδέματος
- Γυαλί

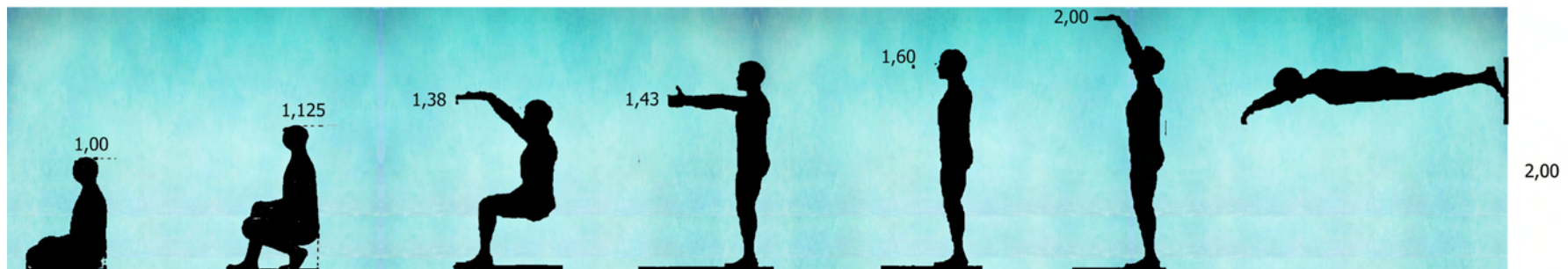
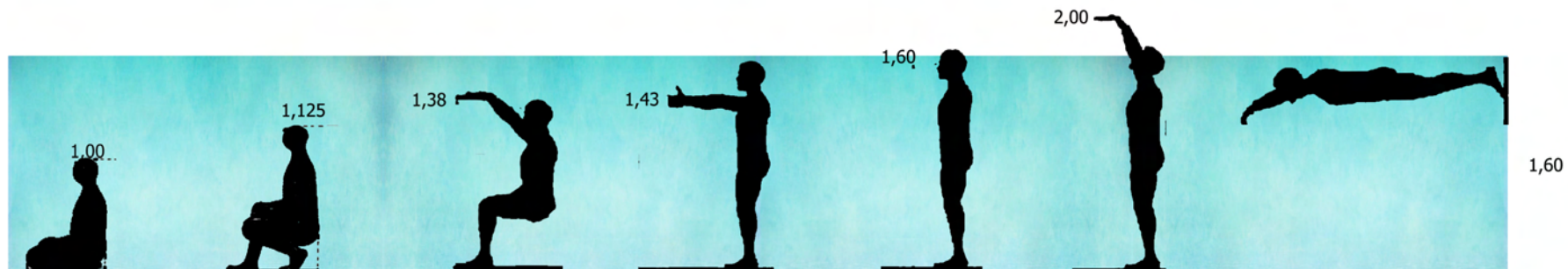
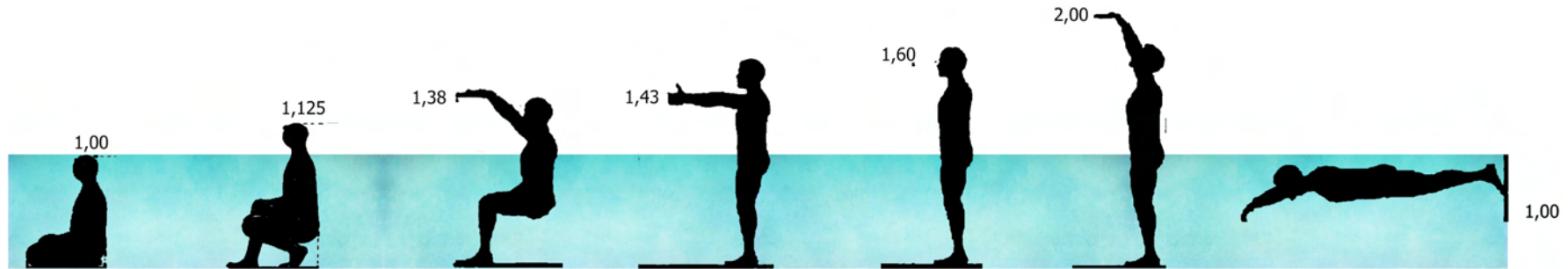
Υπόμνημα

■ Κτισμένο - Στεγασμένο

☼ Δέντρο

Στάθμες πισίνας - Ικανές Στάσεις Σώματος (1,00 - 1,60 - 2,00 m)

Υπόμνημα_Ισόγειο

ΚΤΙΡΙΟ Α

- χώρος υποδοχής
- διοικητικοί χώροι-γραφεία
- ιατρείο, φαρμακείο
- WC
- χώρος χαλάρωσης
- αποθήκες
- κουζίνα-ψυγεία εστιατορίου

ΚΤΙΡΙΟ Β

- χώρος υποδοχής
- αποδυτήρια
- αποδυτήρια για το προσωπικό
- ντουζιέρες
- WC
- 3 σάουνες
- χώρος χαλάρωσης

ΚΤΙΡΙΟ Γ

- είσοδος προς τον υπόγειο χώρο στάθμευσης
- αποδυτήρια-δωμάτια για το προσωπικό

ΚΤΙΡΙΟ Δ

- εξωτερικός διάδρομος εκτόξευσης νερού
- υπαίθριο μπαρ
- χαμάμ
- αίθουσες μασάζ
- αποθήκες
- πλυντήρια
- WC
- εσωτερικός διάδρομος εκτόξευσης νερού
- διάδρομος για το προσωπικό

ΚΤΙΡΙΟ Ε

- πισίνα χλιαρού νερού
- αίθουσες μασάζ
- WC
- 4 σάουνες
- χαμάμ

ΚΤΙΡΙΟ Ζ

- χώρος υποδοχής
- γυμναστήριο
- αίθουσα χορού/γιόγκα/πilates
- αποδυτήρια
- αίθουσα εκδηλώσεων
- 2 συνεδριακοί χώροι

ΚΤΙΡΙΟ Ηα

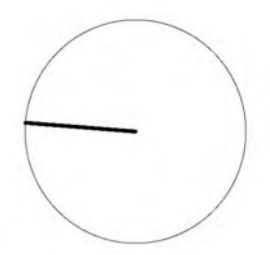
- δωμάτιο Α1_4 (τετράκλινο)
- δωμάτιο Α2_4 (τετράκλινο)
- δωμάτιο Α3_4 (τετράκλινο)

ΚΤΙΡΙΟ Ηβ

- δωμάτιο Β1_4 (τετράκλινο)
- δωμάτιο Β2_4 (τετράκλινο)
- δωμάτιο Β3_2 (δίκλινο)
- δωμάτιο Β4_2 (δίκλινο)
- δωμάτιο Β5_3 (τρίκλινο)
- δωμάτιο Β6_2 (δίκλινο)
- δωμάτιο Β7_2 (δίκλινο)
- δωμάτιο Β8_2 (δίκλινο)
- δωμάτιο Β9_2 (δίκλινο)

ΚΤΙΡΙΟ Ηγ

- δωμάτιο Γ1_2 (δίκλινο)
- δωμάτιο Γ2_2 (δίκλινο)
- δωμάτιο Γ3_4 (τετράκλινο)
- δωμάτιο Γ4_3 (τρίκλινο)
- δωμάτιο Γ5_3 (τρίκλινο)
- δωμάτιο Γ6_4 (τετράκλινο)

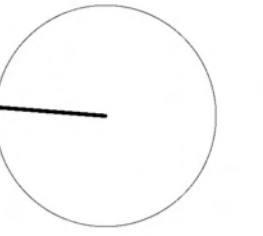

0 1 2 5 10 20 m

Υπόμνημα_Όροφος

ΚΤΙΡΙΟ Α

- χώρος υποδοχής
- αίθουσες μασάζ
- αίθουσα αισθητικής
- WC
- εξωτερική πισίνα
- εστιατόριο

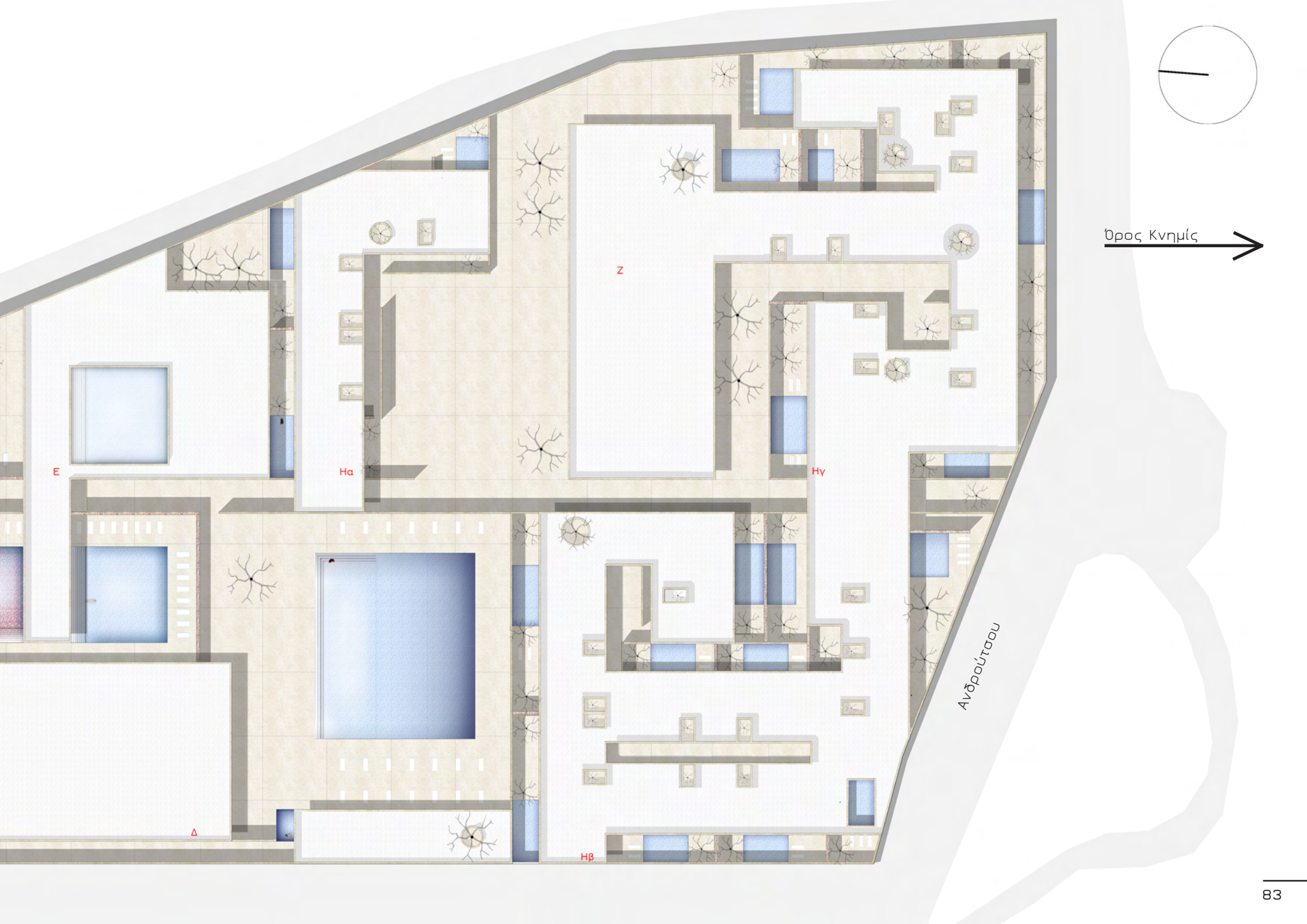

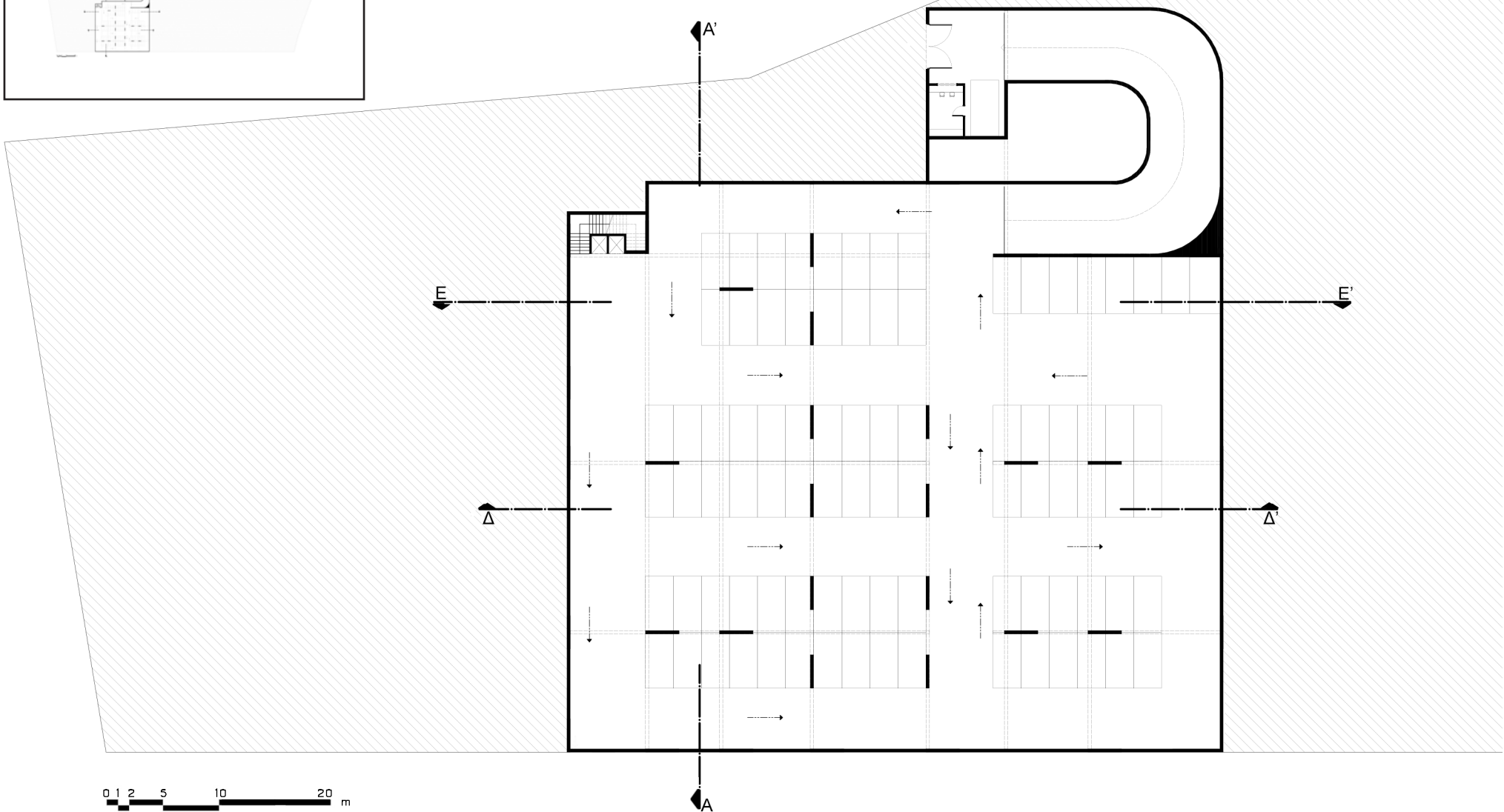
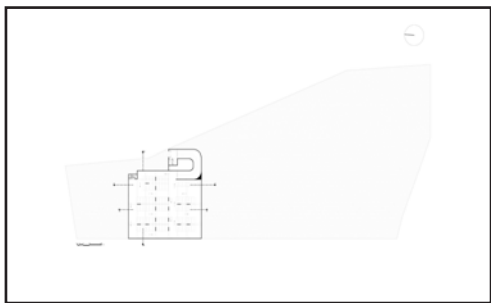
0 1 2 5 10 20 m

Γερασίου Βασιλείδου

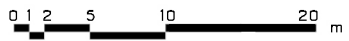

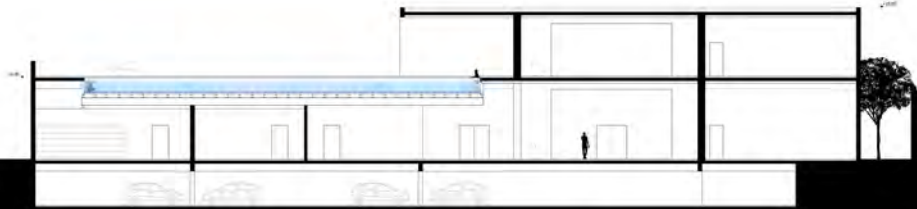
0 1 2 5 10 20 m

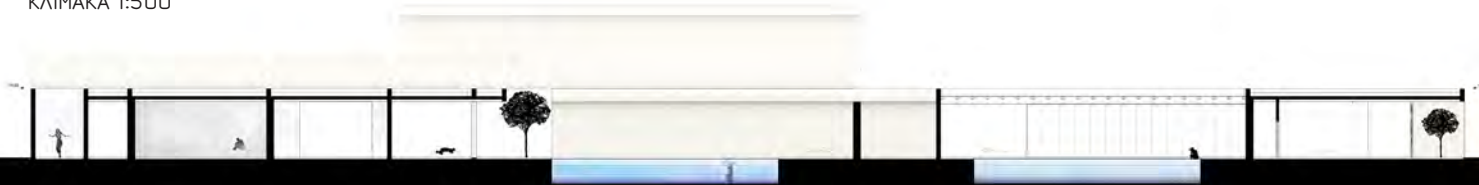

ΚΑΤΟΨΗ ΥΠΟΓΕΙΟΥ

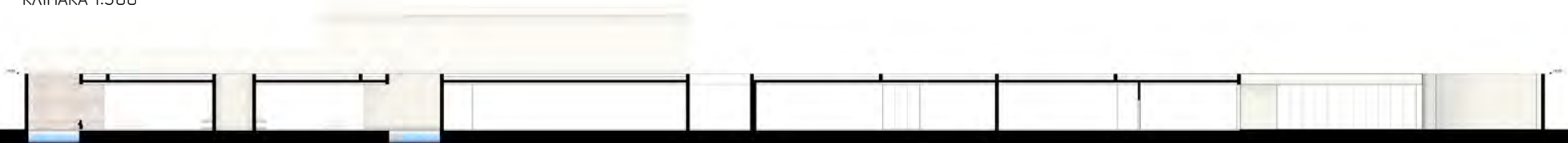

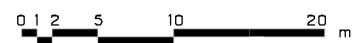
ΤΟΜΗ Α-Α'
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500

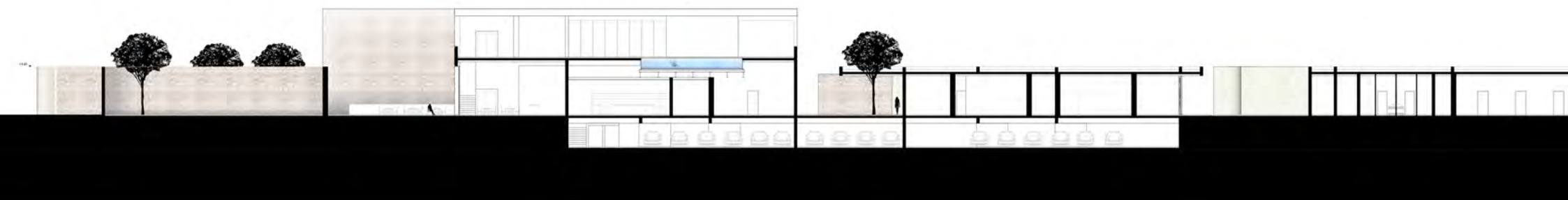

ΤΟΜΗ Β-Β'
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500

ΤΟΜΗ Γ-Γ'
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500

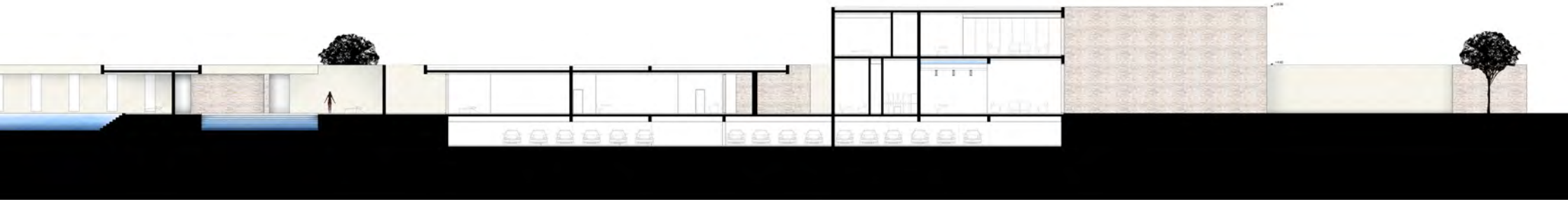
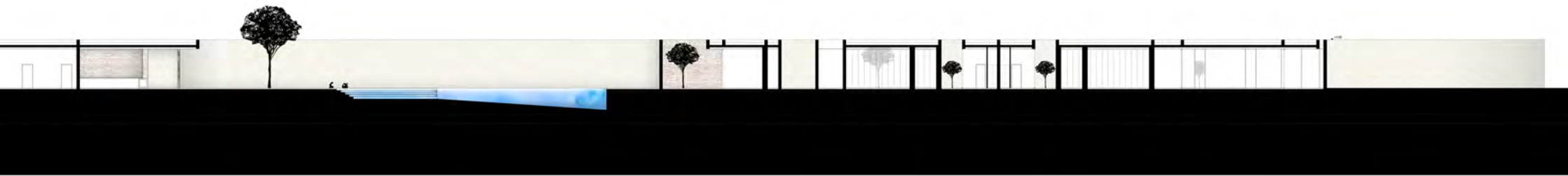

TOMH Δ-Δ'
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500

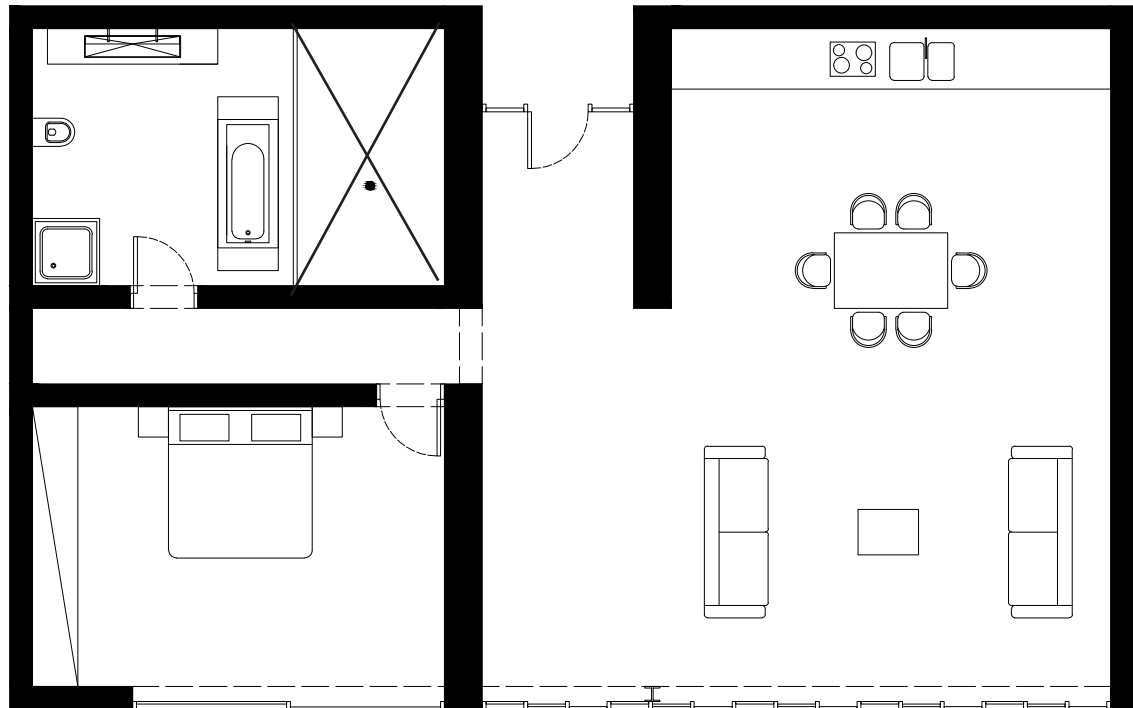

TOMH Ε-Ε'
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500

0 1 2 5 10 20 m

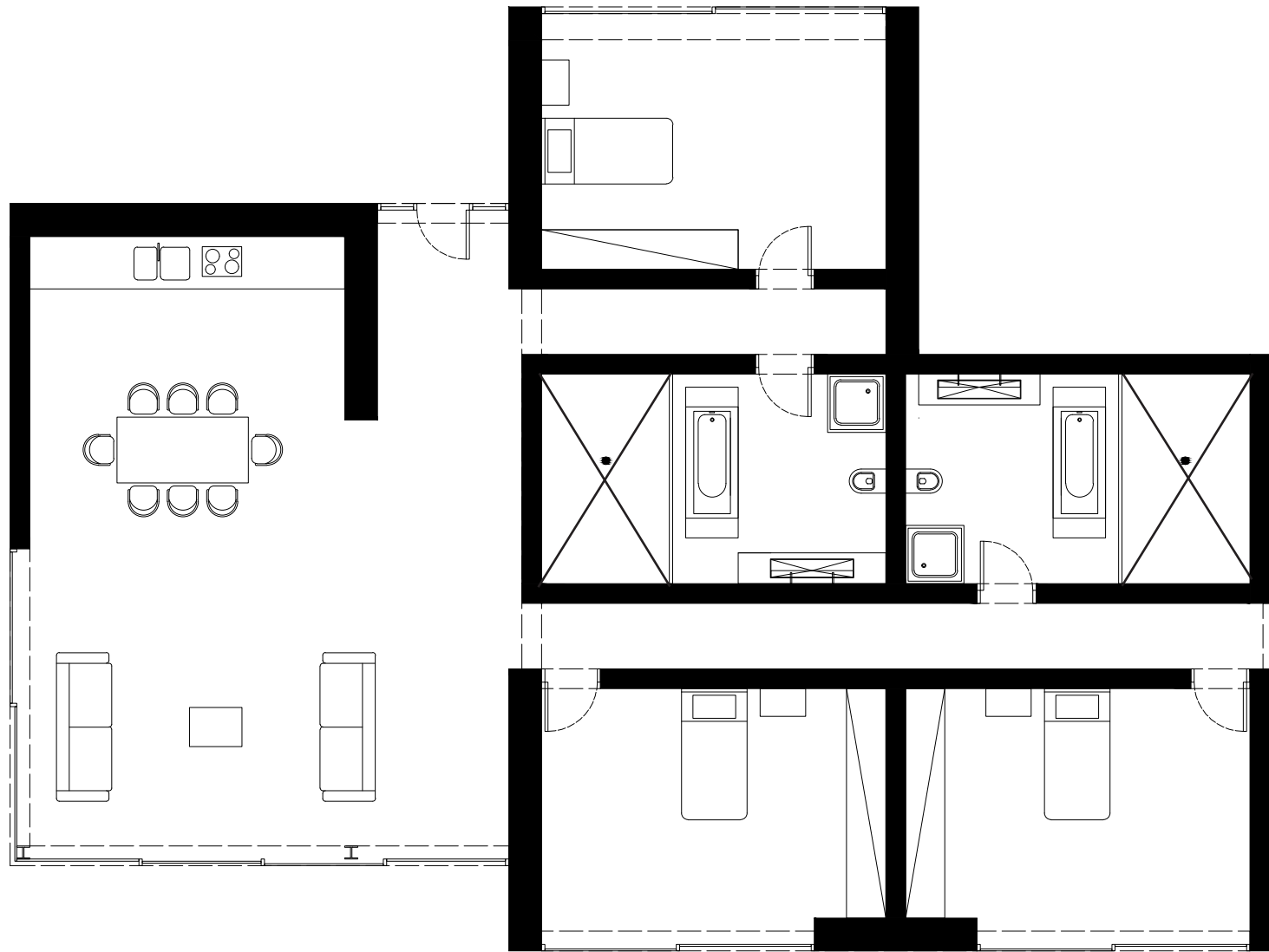

Τυπολογίες Δωματίων

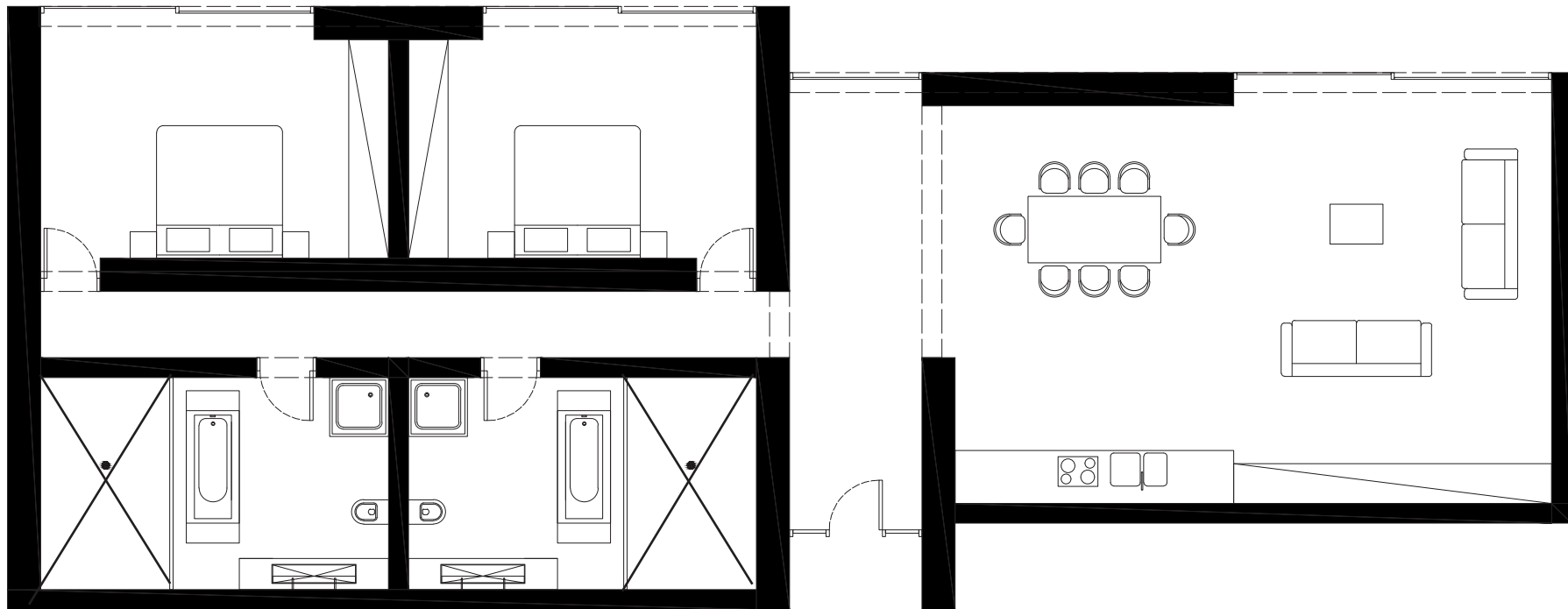
Τυπολογία Δίκλινου Δωματίου
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

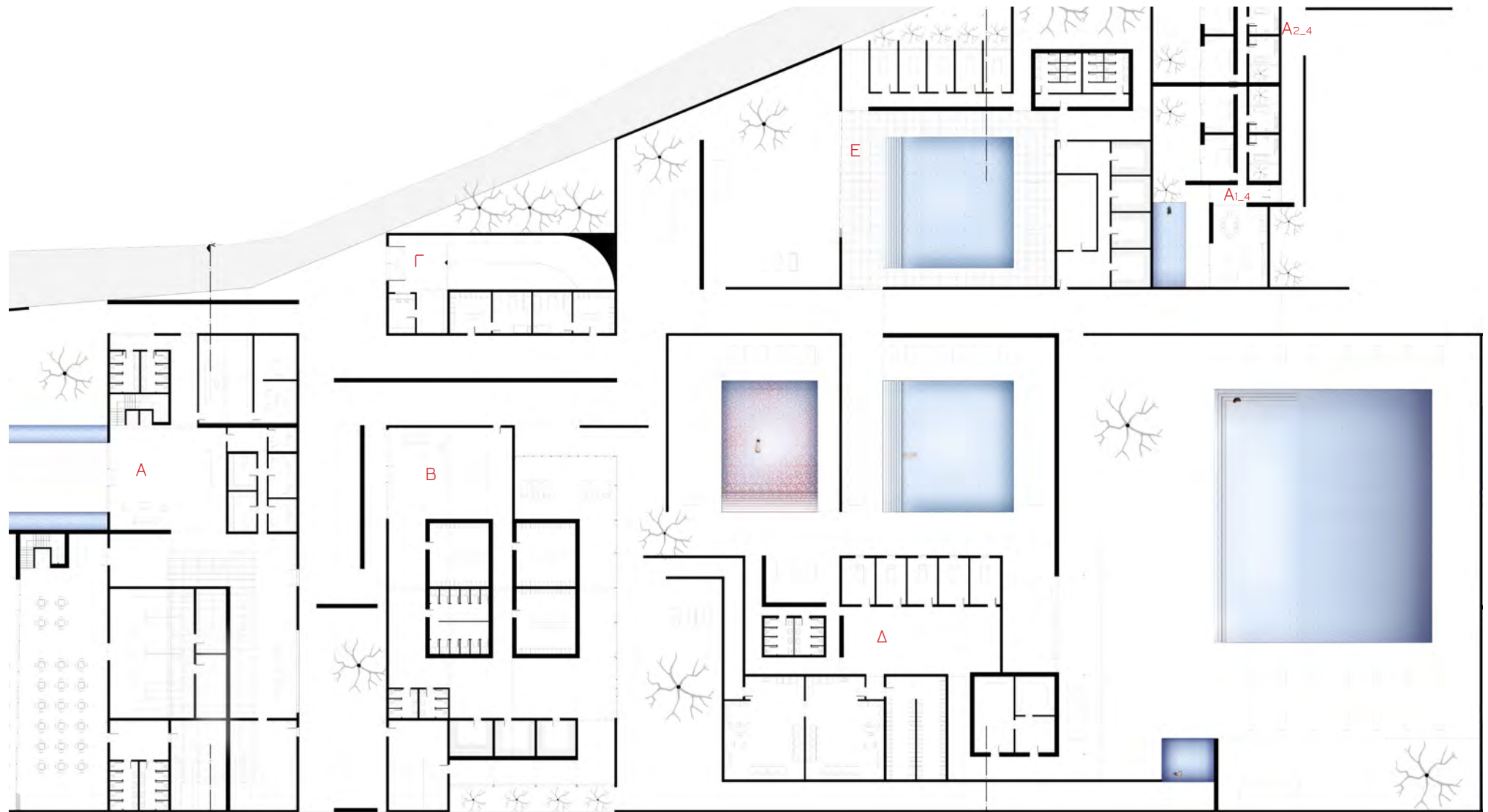
Τυπολογία Τρίκλινου Δωματίου
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

Τυπολογίες Δωματίων

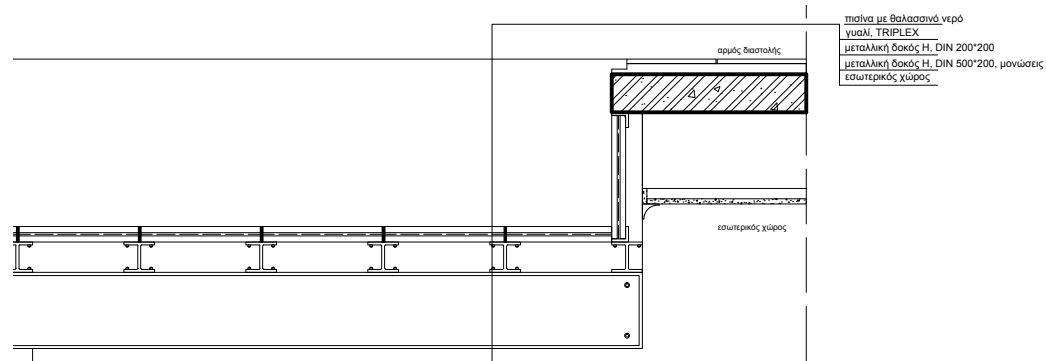
Τυπολογία Τετράκλινου Δωματίου
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:100

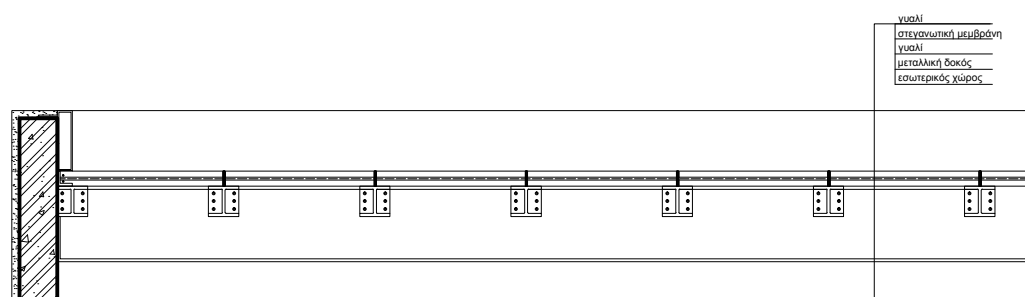

Κάτοψη κτιρίων Α, Β, Γ, Δ, Ε
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:200

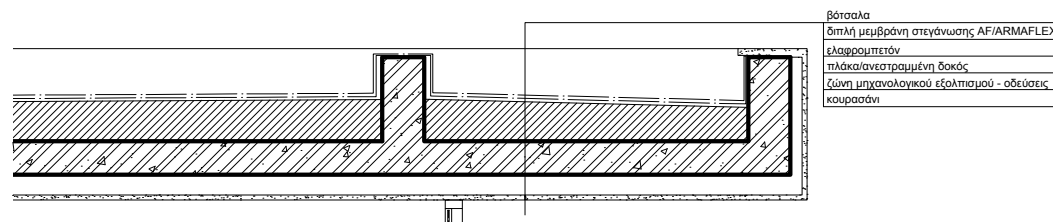
Λεπτομέρειες κατασκευής

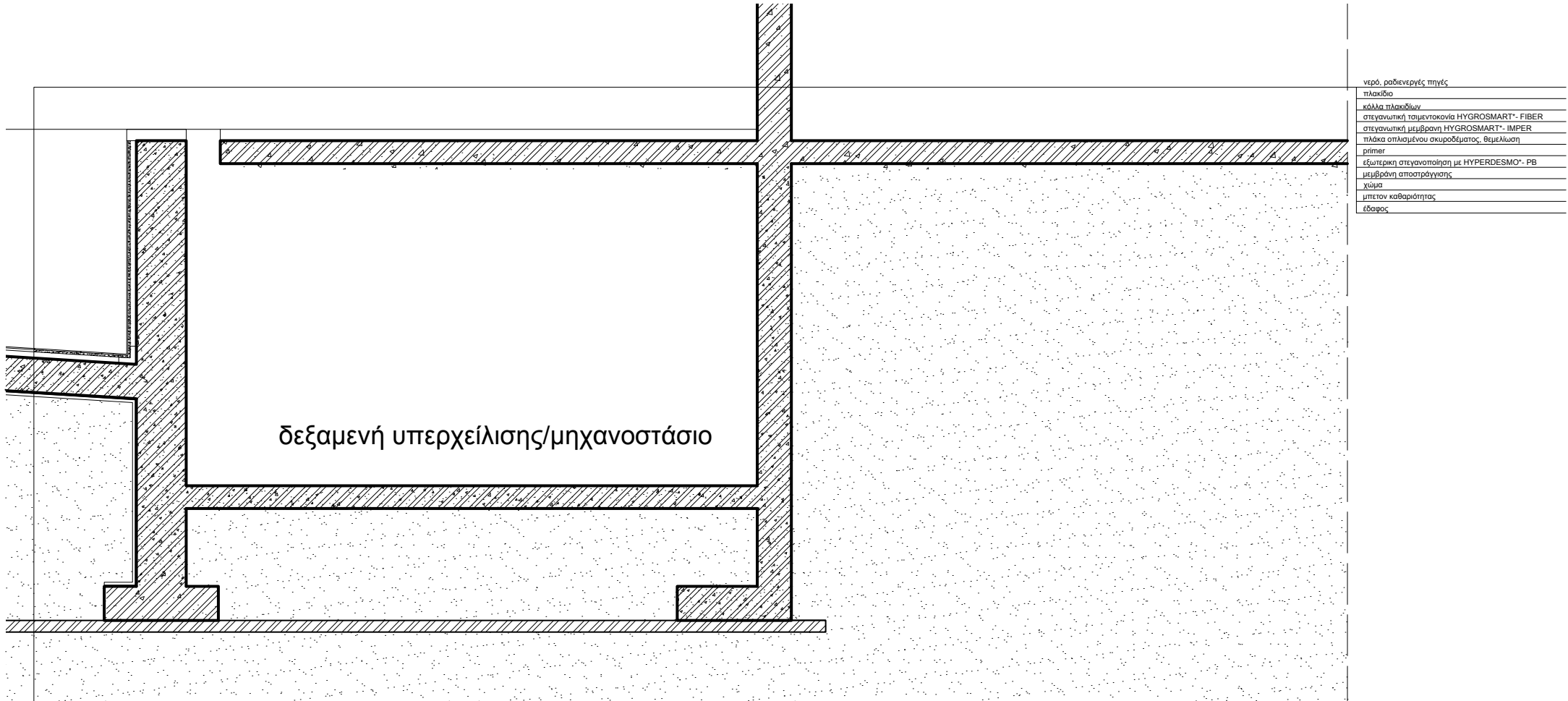
Λ1, Λεπτομέρεια Πισίνας Οροφής
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:50

Λ2 Λεπτομέρεια Γυάλινης Οροφής
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:50

Λ3 Λεπτομέρεια Δώματος
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:50

Λ4 Λεπτομέρεια Κεντρικής Πισίνας
ΚΛΙΜΑΚΑ 1:50

Γενική άποψη του συγκροτήματος

Άποψη από την αυλή της εισόδου προς τον κεντρικό δρόμο.

Άποψη από την αυλή ενός διαμερίσματος.

Άποψη από την πισίνα καλλωπισμού της Αφροδίτης.

Άποψη από το εσωτερικό του κεντρικού κτιρίου (κτίριο Α) στο σημείο κάτω από την πισίνα της οροφής.

Εσωτερική άποψη ενός λουτρού των χώρων φιλοξενίας με θέα το αίθριο.

Εικόνα 44
Πάρος
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

Έντυπη

- Aesopos Y., *Tourism Landscapes, Remaking Greece*, 14th International Architecture Exhibition, La Biennale di Venezia 2014
- Σκάρπια-Χοϊπέλ Ξ., *Λουτροθεραπεία και αναψυχή, ιστορική εξέλιξη των λουτρών*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 1996
- Abbott A.E., *Flatland η επιπεδοχώρα*, ΑΙΩΠΑ, Αθήνα 1999
- Tanizaki J., *In Praise of Shadows*, Leete's Island Books, 1977
- Vigarello G., *Το καθαρό και το βρόμικο, η σωματική υγιεινή από τον μεσαίωνα ως σήμερα*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2000
- Zumthor P., *Peter Zumthor Therme Vals*, Scheidegger & Spiess, Zurich 2008
- Miller H., *The Colossus of Maroussi*, Penguin Random House UK, 1941
- Zimmerman C., *Mies Van Der Rohe*, Taschen, Berlin 2016

Ηλεκτρονική

- <https://en.wikipedia.org/wiki/Spa>
- http://iraj.gr/IRAJ/Greek_Spa_Sector_July_2005_Version_1.pdf
- <http://www.iaponia.gr/?p=1594>
- <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=423706>
- <http://www.americanhealthta.com/wellness-spa/history-of-spa>
- http://www.greekarchitects.gr/site_parts/doc_files/141.14.11.pdf
- <http://www.ghotw.com/magazine/article/spa-wellness/2012/mar/tradition-of-spa-and-wellness-in-east-asia.htm>
- <https://sarantakos.wordpress.com/2012/10/29/massage/>
- <http://www.massage-therapy.gr/>
- <http://www.europe-mountains.com/Article.aspx?articleid=2000>
- <http://www.ethnos.gr/enteta.asp?catid=23520&subid=2&pubid=63686867>
- <http://www.hotelvioletta.com/axiotheata/loutra-phges>
- <http://www.kammenavourla.gr/index.php/el/kamena-vourla/iamatika-loutra.html>
- <http://www.kamena-vourla.gr/spas%20info.htm>
- <http://www.loutrakispa.gr/index.php/loutrakithermalspa/site.html>
- <http://www.notosthermespa.com/spa-packages-santorini.php>
- <http://www.vita.gr/legacy/article/11743/ta-wraiotera-spa-sthn-ellada/>
- <http://www.domesofelounda.com/spa-treatments>
- <http://www.kirini.com/>
- <http://www.costanavarino.com/>
- <http://www.elysium.gr/el/>
- <http://www.kivotosmykonos.com/>
- <https://www.aman.com/resorts/amanzoe/wellness-experience>

Εικόνα 45
Παράλια Σταυρού, Χαγιά
Φωτογραφία: Λουκία Μαυροειδή

<http://www.atrium.gr/gr/thalasso-spa-therapies-centre-rhodes.php>
<http://www.amirandes.com/luxury-spa-hotel/massage-therapies.html>
<http://www.floxiakalamata.com/el/spa-hotel.html>
<http://www.bluepalace.gr/en/massage-collection>
<http://www.zougla.gr/gynaika/ygeia-eyeksia/article/aqua-fitness-to-mistiko-ton-celebrities-pou-alazi-to-soma-se-xrono-miden>
<http://loves.domusweb.it/mies-van-der-rohe-architecture-as-language/>
<http://schoolpress.sch.gr/tourismosveria/τουρισμος-η-εννοια/ειδη-και-μορφες-τουρισμου/>
<http://architizer.com/blog/hockneys-cool-depictions-of-so-cal-modernism/>
<http://www.kammenavourla.gr/index.php/el/kamena-vourla/iamatika-loutra.html>
<http://www.rodiki.gr/article/324232/to-lo-synedrio-arxitektonikhs-kai-toyrismoy>
<http://www.philenews.com/el-gr/f-me-apopsi-eponymes-gnomes/385/219849/i-architektoniki-stin-ypiresia-tou-tourismou>
<http://www.tovima.gr/finance/article/?aid=674315>
http://www.nea-acropoli-thes.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=58:2009-06-05-16-35-50&catid=1:2008-08-12-10-30-46&Itemid=39
<http://timetravel.gr/%CE%9E%CE%B5%CE%BD%CE%BF%CE%B4%CE%BF%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF-%CE%A1%CE%AC%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%BD-%CE%9B%CE%BF%CF%85%CF%84%CF%81%CF%8C%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7-%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%9A%CE%B1%CE%BC/>
<http://www.iama.gr/ethno/Therm/kokalas.html>
http://www.ekke.gr/estia/Cooper/Anatoli%20Maradidou/Anatoli%20Maradidou_diplomatiki.pdf
<http://www.paints-mihopoulos.gr/Χρώματα-Πισίνας>

Εικόνα 46
Παραλία Πίσω Αλυκής, προς
Φωτοναύτιο Λουκία Μαυροειδή

